

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: **«СУЧАСНІ НАПРЯМИ
МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН (НА
ПРИКЛАДІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ)»**

Виконала:

студентка 4 курсу групи УО-42
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»
освітньої програми «Міжнародні
економічні відносини»

першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти

Нікітенко В.Ю.

Керівник: к.е.н., доц. Марченко І.С.

Рецензент:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та логістики
Анна ЗАЙЦЕВА

« _____ » _____ 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

Нікітенко Валерії Юріївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Сучасні напрями макроекономічного розвитку країн (на прикладі Великої Британії)

керівник роботи

Марченко Іван Сергійович, к.е.н., доц.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету № 4001-5/313 від 05.02.2025

2. Строк подання студентом роботи 20.05.2025

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

охарактеризувати поняття макроекономічного розвитку та його основних елементів; узагальнити спектр чинників внутрішнього та зовнішнього середовища на макроекономічний розвиток в сучасних умовах; проаналізувати динаміку макроекономічного розвитку Великої Британії; виявити сучасні особливості та загрози економічному розвитку Великої Британії; визначити перспективні напрями макроекономічного розвитку Великої Британії в умовах трансформаційних змін світової економіки.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1.	Теоретична основа дослідження макроекономічного розвитку країн в сучасних умовах
2.	Особливості макроекономічного розвитку Великої Британії в сучасних умовах світу

5. Дата видачі завдання 01.03.2025

Студентка

В. Ю. Нікітенко

підпис

Керівник роботи

І.С. Марченко

підпис

АНОТАЦІЯ

Нікітенко В. Ю. Сучасні напрями макроекономічного розвитку країн (на прикладі Великої Британії): кваліфікаційна робота бакалавра [Рукопис] / В.Ю. Нікітенко. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2025. – 68 с.

Кваліфікаційна робота бакалавра присвячена визначенню сучасних напрямів та особливостей макроекономічного розвитку Великої Британії в умовах постійних змін та трансформацій й виокремлення подальших перспектив. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків; містить 68 сторінок тексту, 13 рисунків, 13 таблиць. Список джерел містить 52 найменування, в тому числі 28 електронних публікацій.

У першому розділі роботи розглядається теоретична основа дослідження макроекономічного розвитку країн в сучасних умовах

У другому розділі досліджено динаміку макроекономічного розвитку Великої Британії, сучасні особливості та загрози економічному розвитку Великої Британії, перспективні напрями макроекономічного розвитку Великої Британії в умовах трансформаційних змін світової економіки.

Ключові слова: Велика Британія, Брексіт, макроекономічних розвиток, чинники зростання.

SUMMARY

Nikitenko V.Yu. Modern directions of macroeconomic development of countries (on the example of the United Kingdom): bachelor's qualification work [Manuscript] / V.Yu. Nikitenko. – Kh.: V.N. Karazin Kharkiv National University, 2025. – 68 p.

The bachelor's qualification thesis is devoted to identifying the modern directions and features of the macroeconomic development of the United Kingdom under conditions of ongoing changes and transformations, as well as outlining further prospects. The thesis consists of an introduction, two chapters, and conclusions; it comprises 68 pages of text, 13 figures, and 13 tables. The list of references includes 52 sources, of which 28 are electronic publications.

The first chapter examines the theoretical basis for studying macroeconomic development of countries under modern conditions.

The second chapter analyzes the dynamics of the UK's macroeconomic development, current features and threats to its economic development, and promising directions for the UK's macroeconomic development amid transformational changes in the global economy.

Keywords: United Kingdom, Brexit, macroeconomic development, growth factors.

ЗМІСТ

Вступ.....	6
Розділ 1. Теоретична основа дослідження макроекономічного розвитку країн в сучасних умовах	9
1.1. Макроекономічний розвиток країни: поняття та теоретична сутність концепції.....	9
1.2. Сучасні чинники макроекономічного розвитку країн.....	18
Висновки до першого розділу.....	23
Розділ 2. Особливості макроекономічного розвитку Великої Британії в сучасних умовах світу.....	24
2.1. Аналіз макроекономічного стану Великої Британії.....	24
2.2. Сучасні особливості та загрози економічному розвитку Великої Британії.....	40
2.3. Перспективи макроекономічного розвитку Великої Британії	55
Висновки до другого розділу.....	59
Висновки.....	61
Список використаних джерел.....	64

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. У сучасних умовах глобалізації та постійних економічних трансформацій світової економіки дослідження макроекономічного розвитку держав набуває особливого значення. Зміна векторів економічної політики, вплив геополітичних факторів, пандемічна криза, наслідки Brexit, енергетична безпека, інфляційні процеси та трансформація ринку праці стали ключовими викликами для економік розвинених країн, зокрема Великої Британії.

Велика Британія є прикладом країни з високим рівнем економічного розвитку, яка водночас стикається з низкою структурних проблем та необхідністю адаптації до нових глобальних реалій. У цьому контексті важливо аналізувати сучасні тенденції її макроекономічного розвитку, визначати основні напрями державної політики, оцінювати ефективність здійснених реформ та їх вплив на основні макроекономічні показники.

Актуальність теми зумовлена також потребою у порівняльному аналізі досвіду Великої Британії для формування ефективної економічної політики в інших країнах, зокрема тих, що перебувають у процесі економічної трансформації. Вивчення новітніх підходів до забезпечення економічного зростання, інноваційної активності, сталого розвитку та соціальної стабільності є важливою умовою для формування дієвих економічних стратегій у XXI столітті.

Дослідження проблематики розвитку макроекономічного розвитку країн-членів, у тому числі, Великої Британії, представлено в сучасному науковому світі. До основних вітчизняних та закордонних дослідників цієї сфери можна віднести наступних: Асемоглу Д., Баумол В. Дж., Базілінська О. Я., Бланшар О., Васильченко І. В., Данько Т. І., Долішній М. І., Жаліло Я. А., Звіденко М. А., Гальчинський А. С., Гринчуцький В. І., Кіндрацька Г. І., Литвиненко Я. В., Макарова Н. В., Манків Н. Г., Мочерний С. В., Робінсон Ж., Савлук М. І., Самуельсон П. А., Фішер С., Шваб К., Юрчишин В. В. та інших. Проте, в даній

сфері залишається широке поле для нових досліджень й осмислень майбутніх перспектив економічного розвитку країн, особливо у світі постійних змін та викликів.

Мета та завдання дослідження. Метою роботи є визначення сучасних напрямів та особливостей макроекономічного розвитку Великої Британії в умовах постійних змін та трансформацій й виокремлення подальших перспектив. Визначена мети потребує вирішення наступних наукових завдань:

- охарактеризувати поняття макроекономічного розвитку та його основних елементів;
- узагальнити спектр чинників впливу внутрішнього та зовнішнього середовища на макроекономічний розвиток в сучасних умовах;
- проаналізувати динаміку макроекономічного розвитку Великої Британії;
- виявити сучасні особливості та загрози економічному розвитку Великої Британії;
- визначити перспективні напрями макроекономічного розвитку Великої Британії в умовах трансформаційних змін світової економіки.

Об'єктом дослідження є процес макроекономічного розвитку країн в світовій економіці.

Предметом дослідження є сучасні напрями макроекономічного розвитку Великої Британії як прикладу країни, яка знаходиться під впливом трансформаційних змін у світі.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використовувалися загальнонаукові та спеціальні економічні методи дослідження, що дали змогу комплексно розглянути сучасні напрями макроекономічного розвитку Великої Британії та оцінити їх ефективність.

Зокрема, були застосовані такі методи: аналіз і синтез – для вивчення теоретичних основ макроекономічного розвитку, узагальнення підходів до оцінки економічної динаміки та виявлення ключових тенденцій у британській економіці; історико-логічний метод – для дослідження еволюції

макроекономічної політики Великої Британії, особливо в контексті змін після виходу з ЄС (Brexit) та впливу глобальних економічних криз; порівняльний аналіз – для зіставлення основних макроекономічних показників Великої Британії з іншими розвиненими країнами (наприклад, Німеччиною, США, Францією), що дозволяє виявити унікальні риси національної економічної політики; статистичний аналіз – для обробки офіційних макроекономічних даних (ВВП, інфляція, рівень безробіття, зовнішньоторговельний баланс, державний борг тощо). Методичний підхід до дослідження базується на поєднанні теоретичних засад з практичним аналізом емпіричних даних, що дозволяє зробити обґрунтовані висновки та рекомендації щодо подальшого економічного розвитку Великої Британії.

Інформаційною базою роботи стали матеріали провідних державних та приватних структур Великої Британії, впливових світових та європейських аналітичних груп, національних статистичних баз, публікацій вчених та аналітиків, матеріалів ЗМІ та інших.

Структура роботи. Дана кваліфікаційна робота складається з наступних частин: вступ, два основних розділи, висновків. Загальний обсяг роботи – 68 сторінок тексту, що включає 13 рисунків, 12 таблиць. Список використаних джерел налічує 52 найменувань, 28 з яких – електронні джерела.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН В СУЧАСНИХ УМОВАХ

1.1. Макроекономічний розвиток країни: поняття та теоретична сутність концепції

Макроекономічний розвиток держави є складним і багатовимірним явищем, що включає як кількісні, так і якісні трансформації в економічній системі. Його теоретичне осмислення базується на узагальненні підходів різних економічних шкіл, які пояснюють природу, джерела та механізми сталого зростання.

У межах економічної теорії зазвичай розрізняють поняття економічного зростання і економічного розвитку. Перше стосується, передусім, зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) та інших показників кількісного характеру. Натомість економічний розвиток охоплює ширший спектр — поліпшення якості життя населення, розвиток соціальних інститутів, освіти, охорони здоров'я, інфраструктури та підвищення соціальної стабільності [1,с.59].

У теоретичних моделях розвитку виокремлюють основні групи факторів: ресурсні (праця, капітал, земля і технології), інституційні (ефективність державного управління, захист прав власності, правова система), а також політико-економічні (податкова, грошово-кредитна та зовнішньоекономічна політика). Всі ці елементи взаємопов'язані і формують макроекономічне середовище, яке визначає траєкторію розвитку держави.

До основних складових макроекономіки належать:

- рівень цін, інфляція та методи її регулювання;
- структура ринку праці та показники безробіття;
- зовнішньоекономічна діяльність;
- валютна політика та курс національної валюти [2,с.13].

Отже, елементи макроекономічного розвитку — це основні складові, що визначають напрямок, темпи і якість економічного поступу на рівні всієї країни. Вони включають комплекс ресурсів, інституцій, політик і факторів, які забезпечують стабільне та гармонійне економічне зростання [3,с.121]. Інакше

кажучи, це ті компоненти, з яких формується розвиток держави як єдиної економічної системи (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Основні елементи макроекономічного розвитку країни

Напрямок	Основні елементи
1. Виробничі ресурси	- Праця (чисельність, кваліфікація, продуктивність) - Капітал (фізичний і людський) - Природні ресурси - Технологічний прогрес
2. Інституційне середовище	- Ефективність інститутів - Правова система - Захист прав власності - Політична стабільність
3. Макроекономічна політика	- Фіскальна політика (податки, державні видатки) - Монетарна політика (інфляція, процентні ставки) - Валютна політика - Торговельна та інвестиційна політика
4. Соціальні аспекти	- Рівень життя та доходів населення - Соціальний захист - Демографія - Освіта та охорона здоров'я
5. Інновації та технології	- Наука і НДДКР - Інноваційна активність - Цифровізація економіки
6. Інфраструктура	- Транспортна система - Енергетика - Зв'язок та цифрові мережі
7. Міжнародна інтеграція	- Участь у глобальних та регіональних ринках - Залучення інвестицій - Експортний потенціал
8. Екологічна стійкість	- Охорона навколишнього середовища - Відновлювані ресурси - Екологічна політика та «зелене» зростання

Складено за матеріалами [4,с.161-163]

Теоретична основа макроекономічного розвитку є поєднанням різних підходів, які розкривають не лише джерела економічного зростання, а й умови його стабільності та якості. Для формування дієвої стратегії розвитку необхідно враховувати історичний досвід, рівень інституційної зрілості економіки та сучасні глобальні тенденції.

Макроекономічні дослідження ґрунтуються на різноманітних теоретичних напрямках і концепціях, оскільки жодна з існуючих теорій не здатна повністю охопити всі макроекономічні процеси та надати вичерпні відповіді на всі виклики економічної реальності. Саме тому важливим є аналіз різних наукових підходів до вивчення макроекономічної динаміки та механізмів реалізації макроекономічної політики.

Першим хронологічно значущим підходом стала класична школа політичної економії, засновниками якої були Адам Сміт (1723–1790), Давид Рікардо (1772–1823) та інші. Основна ідея класичної теорії полягає у вірі в саморегулюючу силу ринку. На їхню думку, економіка прагне до природного рівня виробництва, що відповідає сукупному попиту, а будь-які відхилення є тимчасовими. Згідно з цією теорією, ринок сам здатен встановити рівновагу між виробництвом і споживанням за умови вільної конкуренції, яка забезпечується без державного втручання. Втім, на сучасному етапі повноцінного ринку чистої конкуренції не існує.

Ключові положення класичної економічної школи включають:

1. Принцип "laissez-faire" — повна економічна свобода індивідуума і мінімізація втручання держави в економічні процеси. Передбачається, що через механізм «невидимої руки» ринок самоврегулюється, спрямовуючи дії учасників ринку до загального добробуту та довгострокової рівноваги. До цього механізму відносяться конкуренція, відсоткова ставка, а також гнучкість цін і заробітної плати, що сприяють підтриманню повної зайнятості.

2. Трудова теорія вартості, згідно з якою вартість товарів визначається кількістю праці, витраченої на їх виробництво, а обмін між товарами відбувається відповідно до цих витрат.

3. Рівновага на ринку праці забезпечує повну зайнятість: зростання заробітної плати веде до збільшення пропозиції праці та безробіття, тоді як її зниження — до зменшення пропозиції праці й зниження рівня безробіття.

4. Закон Сея: пропозиція сама створює попит, тобто все вироблене буде реалізоване.

5. Рівновага між заощадженнями та інвестиціями: усі заощадження

перетворюються на інвестиції, що компенсують недостатній рівень споживання. Відсоткова ставка виступає інструментом, що забезпечує цей перехід і стабілізує грошовий ринок [4,с.111-112].

У працях німецького економіста та соціолога Карла Маркса (1818–1883), який на основі трудової теорії вартості сформував вчення про експлуататорську суть капіталістичної системи, були порушені важливі макроекономічні питання. Серед них — проблема реалізації сукупного суспільного продукту, економічні цикли та кризи, безробіття та його форми [5,с.15].

У другій половині XIX століття в західній економічній науці відбулася маржиналістська революція, яка започаткувала новий підхід — неокласичну школу. Її представники, зокрема А. Маршалл (1842–1924), А. Пігу (1877–1959), К. Менгер (1840–1921), Е. Бем-Баверк (1851–1914), Л. Вальрас (1834–1910), В. Парето (1848–1923) та інші, продовжуючи дотримуватись ідеї невтручання держави («laissez faire»), зосередили увагу на поведінці окремих економічних агентів — домогосподарств і фірм — та на ефективному розподілі обмежених ресурсів. Тобто акцент було перенесено з макроекономічного рівня на мікроекономічний.

Неокласики значно збагатили економічну науку, розробивши маржиналістську теорію (теорію граничних величин) і поняття еластичності. У своїх дослідженнях вони активно застосовували математичні методи, включаючи диференціальні рівняння, а також враховували суб'єктивні оцінки економічних рішень. Неокласична школа панувала у світовій економічній думці до 1930-х років [6,с.36-38].

На межі XIX і XX століть епоха вільної конкуренції поступилася місцем етапу домінування великого монополістичного капіталу, що значно обмежило ефективність ринкового саморегулювання. Це призвело до глибоких суперечностей, кульмінацією яких стала глобальна економічна криза 1929–1933 років — Велика депресія. Внаслідок кризи відбулося різке скорочення виробництва, масове безробіття та зниження реальних доходів населення. Класична економічна теорія виявилася неспроможною дати відповіді на виклики

часу, що спричинило новий перелом у розвитку економічної думки — виникнення кейнсіанського підходу.

Джон Мейнард Кейнс у своїй праці «Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей» (1936) запропонував нову концепцію, яка й нині має суттєвий вплив. З іменем Кейнса пов'язують становлення макроекономіки як окремої галузі економічної науки. Його теорія базується на ідеї активного державного втручання в економіку з метою згладжування циклічних коливань та запобігання кризам [7,с.15].

Кейнсіанські ідеї були втілені у державну політику багатьох розвинених країн і дали позитивні результати. У 1950-х — на початку 1970-х років у цих країнах спостерігалось значне зростання економіки, зниження безробіття та покращення рівня життя населення.

Основні положення кейнсіанської теорії включають:

– Активну роль держави в регулюванні економіки, оскільки ринкові механізми не завжди здатні забезпечити ефективну рівновагу та повну зайнятість;

– Недостатній споживчий попит як головну причину економічних спадів і безробіття. Оскільки частина доходів населення заощаджується, виникає потреба в стимулюванні сукупного попиту через державні витрати та інші заходи;

– Вибір між інфляцією та безробіттям у процесі стабілізаційної політики: зростання інвестицій і зайнятості спричиняє підвищення цін, тоді як антиінфляційні заходи можуть призвести до зростання безробіття;

– Індикативне планування як елемент економічної політики — визначення державою стратегічних орієнтирів для розвитку економіки в умовах ринкової системи [7,с.76-77].

Після завершення Другої світової війни кейнсіанська економічна теорія займала провідне місце серед західних підходів до регулювання економіки та значною мірою визначала політику більшості розвинених країн до 1970-х років. Однак у 1974–1975 роках світ зіткнувся з глибокою економічною кризою, яка поставила під сумнів ефективність кейнсіанської моделі. Спад виробництва тоді

відбувався на фоні різкого зростання цін на нафту та інші сировинні ресурси, що призвело до стрімкого підвищення інфляції витрат.

Ця криза мала комплексний характер, поєднуючи елементи структурних зрушень: енергетичну, продовольчу, сировинну, екологічну та валютно-фінансову кризи. На відміну від класичних економічних спадів XIX століття, які супроводжувалися зниженням цін, тепер відбувалося одночасне зростання цін і безробіття. Це унікальне поєднання отримало назву стагфляція.

У такій ситуації традиційні кейнсіанські рецепти регулювання виявилися неефективними. Кейнсіанська модель не передбачала можливості одночасного існування інфляції та безробіття, оскільки орієнтувалася на вибір між цими двома явищами. На тлі зниження довіри до кейнсіанства активізувався неокласичний, неоконсервативний підхід до економічної політики.

Неоконсерватори піддали кейнсіанство критиці з кількох ключових позицій:

- Ігнорування наслідків бюджетного дефіциту. Кейнсіанці пропонували стимулювати попит через збільшення державних витрат, навіть якщо це призводило до дефіциту бюджету. Фінансування цього дефіциту через позики або грошову емісію, на думку критиків, сприяло інфляційним процесам. Хоча кейнсіанці вважали помірну інфляцію допустимою, оскільки вона стимулює конкуренцію.

- Високі податки. Для забезпечення фінансування державних програм кейнсіанці пропонували підвищення податкових ставок, що, як зазначали неоконсерватори, демотивує працю, знижує доходи та, зрештою, зменшує податкові надходження.

- Затримки в реалізації політики. Застосування заходів антициклічного регулювання супроводжується часовими лагами між ухваленням рішень і їхнім впливом на економіку, що знижує ефективність такої політики [8,с.71-72].

У відповідь на виклики стагфляції сформувався неоконсервативний напрям, який представлений трьома основними школами. Однією з них став монетаризм, основоположником якого був американський економіст Мілтон Фрідман (1912–2006), лауреат Нобелівської премії з економіки (1976).

Монетаристи відстоюють кількісну теорію грошей, згідно з якою обсяг грошової маси визначає рівень інфляції, а у короткостроковому періоді може також впливати на обсяг виробництва. Причини стагфляції вони пояснювали надмірною грошовою емісією. Основні положення своєї концепції М. Фрідман виклав у працях «Теорія функції споживання» (1957) та «Становлення фінансової системи США» (1963) [9,с.31].

Монетаристська теорія ґрунтується на кількох ключових положеннях:

1. Вирішальним чинником регулювання економіки є стабільний обсяг грошової емісії; будь-яке надлишкове збільшення грошової маси вважається неприйнятним.

2. Темпи приросту грошової маси не повинні перевищувати темпи зростання національного виробництва.

3. Економічна стабільність можлива за умови щорічного, незалежного від економічної ситуації, приросту грошової маси на 3–5%. Цей приріст повинен відповідати сумі середніх річних темпів інфляції (приблизно 1%) і зростання ВВП або національного доходу (близько 3%). За підрахунками М. Фрідмена, це забезпечує приблизно 4% щорічного приросту грошової маси, що є оптимальним.

4. Ефект від змін грошової політики проявляється із затримкою, тому у короткостроковому періоді її впровадження є недоцільним.

5. Держава має мінімізувати соціальні трансферти та обмежитися виключно грошовим регулюванням. Пріоритетом є боротьба з інфляцією, а кількість інструментів втручання (окрім фіскального й податкового) слід звести до мінімуму.

6. Економічні агенти поведуться раціонально, мають повний доступ до інформації та формують свої очікування, спираючись на логіку вигоди. Ефективність ринку можлива лише за умов досконалої конкуренції [10,с.54-55].

Іншим напрямом неокласичної школи є теорія раціональних очікувань, що заперечує доцільність державного втручання та централізованого планування. Її засновник — Роберт Лукас, професор Чиказького університету, лауреат Нобелівської премії з економіки.

Цей підхід базується на припущенні, що економічні суб'єкти діють раціонально, ухвалюючи рішення, спираючись на доступну інформацію і прагнучи до особистої вигоди. На їхню думку, урядова стабілізаційна політика втрачає ефективність, оскільки люди передбачають її наслідки та діють у власних інтересах, що часто нівелює очікувані результати. Представники теорії вважають, що головною причиною економічних прорахунків є не помилки уряду, як вважають монетаристи, а неочікувана реакція фірм і споживачів на його дії. Нестабільність політики ще більше ускладнює ситуацію. Коливання в економіці, згідно з цією концепцією, виникають через різкі «шоки», зокрема зміни продуктивності або рівня державних витрат.

Ще однією важливою течією неокласичної думки є економіка пропозиції. Її головна ідея полягає в тому, що економічна політика держави повинна бути спрямована не на стимулювання попиту, як у кейнсіанстві, а на розширення виробничих можливостей. Це досягається через зниження податків на доходи працівників і прибутки компаній, а також шляхом надання податкових пільг підприємствам. Такі заходи, що мають на меті подолання стагфляції, стимулюють трудову активність, підвищують доходи і зрештою сприяють зростанню податкових надходжень.

Цей підхід відстоює ідеї вільного підприємництва та саморегульованого ринку. Серед провідних представників — професор Артур Лаффер, автор кривої Лаффера, що описує взаємозв'язок між ставками оподаткування та надходженнями до бюджету (детальніше — у розділі «Фіскальна політика держави») [11,с.113].

Найактивніше політика неоконсерватизму реалізовувалася у США за президентства Рональда Рейгана (відома як рейганоміка) та у Великій Британії за прем'єрства Маргарет Тетчер (тетчеризм). Ці підходи передбачали зменшення податкового тиску, часткову приватизацію державних підприємств, а також сприяли зниженню інфляції, скороченню бюджетного дефіциту та стимулюванню економічного зростання. Однак, попри певні досягнення, неоконсервативна теорія не змогла остаточно усунути циклічність економіки [12,с.43].

Узагальнений підхід відношення шкіл економічної теорії до концепції макроекономічного розвитку представлено у таблиці.

Таблиця 1.2

Порівняння підходів економічних шкіл до макроекономічного розвитку країни

Економічна школа	Ключове уявлення про макроекономічний розвиток	Фактори зростання	Роль держави	Прихильність до стабільності
Класична школа	Розвиток — результат вільного ринку і природної рівноваги без державного втручання.	Капітал, праця, заощадження, вільна конкуренція	Мінімальна, «невидима рука ринку»	Висока: ринок саморегулюється
Кейнсіанська школа	Розвиток залежить від сукупного попиту; без втручання можливі затяжні кризи.	Державні витрати, інвестиції, рівень споживання	Активна, стимулювання попиту, антициклічна політика	Низька: необхідне втручання у періоди нестабільності
Монетаризм (Фрідман)	Стабільне грошове середовище сприяє довготривалому зростанню.	Грошова маса, низька інфляція, контроль дефіциту	Обмежена: контроль інфляції через монетарну політику	Дуже висока: інфляція – головна загроза
Неокласична школа	Ринок ефективний у довгостроковій перспективі; розвиток – результат раціонального вибору агентів.	Технології, освіта, ефективний розподіл ресурсів	Обмежена, сприяння ринку і стимулювання інновацій	Висока: державне втручання може порушити рівновагу
Інституціоналізм	Розвиток залежить від інституцій: прав власності, законів, норм.	Якість інститутів, правова система, культура	Важлива: формування ефективних інститутів	Варіативна: залежить від інституційного контексту
Марксизм	Розвиток – це конфлікт між класами, що веде до зміни формацій.	Експлуатація праці, концентрація капіталу, революційні зміни	Вирішальна: держава – знаряддя класової боротьби	Низька: нестабільність – рушій змін

Складено автором за матеріалами [4;5;6;7;9;11]

Досвід засвідчив, що виключне застосування або лише державного, або суто

ринкового механізму регулювання економіки є малоефективним і недоцільним. Це зумовило необхідність поєднання обох підходів, що й лягло в основу теорії неокласичного синтезу, сформованої лауреатом Нобелівської премії з економіки 1970 року Полом Самуельсоном. Неокласичний синтез передбачає комбіновану модель управління ринковою економікою, за якої державне регулювання застосовується у сфері суспільних благ і соціальної політики, тоді як ринкові механізми — у сфері споживчих товарів [13,с.15-17].

Основні завдання змішаного регулювання — забезпечення ефективності економічної політики, сталого економічного розвитку, соціальної рівноваги, а також досягнення балансу між сукупним попитом і сукупною пропозицією. Цього балансу прагнуть досягти шляхом одночасного застосування як ринкових, так і державних інструментів, з урахуванням того, що вплив держави чи ринку на окремі сектори економіки має бути диференційованим [14,с.35].

Попри втрату кейнсіанством статусу провідної економічної доктрини, його ідеї й надалі залишаються актуальними. Серед послідовників Дж. М. Кейнса виокремлюють різні напрями: ортодоксальні кейнсіанці (Дж. Хікс, О. Філіпс), неокейнсіанці (Р. Харрод, Е. Домар, Е. Хансен), посткейнсіанці (С. Вайнтрауб, Д. Давідсон, Р. Клауер, Х. Мін), а також представники англійської кейнсіанської традиції (Джоан Робінсон, Н. Калдор, П. Сраффа, Дж. Ітуелл, Л. Пазінетті), включаючи нову кембриджську школу (У. Годлі, К. Куттс, Р. Тарлінг, М. Фезерстон) [15,с.65].

Сучасні кейнсіанці виступають за оновлення та модернізацію теорії Кейнса. З одного боку, вони прагнуть повернутися до її базових ідей і відновити її теоретичну чистоту. З іншого боку, вони намагаються адаптувати кейнсіанство до нових економічних реалій, доповнюючи його сучасними елементами для підвищення його актуальності та практичної ефективності в умовах сьогодення.

1.2. Сучасні чинники макроекономічного розвитку країн

У ХХІ столітті макроекономічний розвиток держав визначається широким спектром взаємозалежних чинників, що виходять за межі класичних економічних моделей. Сучасні умови вимагають урахування не лише

традиційних макроекономічних показників, а й новітніх структурних, інституційних та соціальних аспектів, що робить аналіз складнішим та багатовимірним.

Макроекономічні фактори — це масштабні економічні сили, які формують загальний економічний клімат країни. До них належать інфляція, процентні ставки, валовий внутрішній продукт (ВВП), рівень безробіття та державна політика. Ці чинники мають вирішальне значення для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та адаптації до змін у зовнішньому середовищі.

Основні макроекономічні чинники включають:

1. Інфляція — темп зростання загального рівня цін, який безпосередньо впливає на купівельну спроможність населення;
2. Відсоткові ставки — вартість позикового капіталу, що впливає на доступність кредитів для бізнесу і споживачів, а отже — на рівень інвестицій та споживання;
3. Валовий внутрішній продукт (ВВП) — загальний обсяг вироблених у країні товарів і послуг, що є ключовим показником економічної активності;
4. Рівень безробіття — частка працездатного населення без роботи, яка позначається на обсягах споживання та інвестицій;
5. Державна політика — зокрема фіскальна й торгова політика, які впливають на попит, обсяги виробництва, міжнародну торгівлю та загальну економічну стабільність [16,с.125-127].

У численних теоретичних і прикладних дослідженнях розглядається вплив політичних, економічних, соціальних та інституційних чинників на динаміку економічного розвитку. Так, згідно з класичною теорією економічного зростання, менш розвинені країни повинні зростати швидше, ніж багатші, завдяки так званому «ефекту наздоганяючого розвитку». У свою чергу, концепція «інституційного склерозу» М. Олсона вказує, що наявність потужних груп інтересів гальмує економічні процеси. Інші теорії акцентують на важливості «інституційної узгодженості», коли функціонування однієї ефективної установи сприяє розвитку інших.

Сучасна теорія економічного розвитку охоплює широкий спектр концепцій, які формуються на основі узагальнення суперечливих тенденцій глобального економічного процесу. Теоретичні моделі мають виявляти закономірності, що залишаються сталими протягом тривалого часу в різних країнах або регіонах, незалежно від короткострокових коливань. Однак на практиці економічна реальність нерідко випереджає теорію, породжуючи складнощі в типологізації моделей розвитку.

Це особливо стосується країн із перехідною економікою, які, попри наявність значного потенціалу, в умовах ринкової трансформації зіткнулися з економічною нестабільністю та потрапили до категорії недостатньо розвинених. Міжнародна практика демонструє, що результати економічного зростання значною мірою залежать від здатності національних урядів реалізовувати ефективну, адаптовану до внутрішніх і зовнішніх умов економічну політику. У цьому контексті ключову роль відіграє держава, її політична еліта та адміністративна спроможність впроваджувати інтегровані моделі розвитку, здатні забезпечити економічне зростання навіть за нестандартних обставин [17,с.81-82].

Аналіз теоретичних концепцій і практичного досвіду світової економіки дає змогу виокремити основні критерії результативності національного розвитку:

а) насамперед, це стабільне економічне зростання, яке відображається у ключових макроекономічних показниках, таких як валовий внутрішній і національний продукт, обсяги промислового виробництва, зовнішньоторговельна активність тощо;

б) далі — постійне оновлення економічної структури відповідно до пріоритетів науково-технічного прогресу, оскільки тимчасове зростання може базуватись і на застарілій виробничій базі, однак без модернізації та інновацій воно стає нестійким;

с) також важливим є забезпечення соціального розвитку більшості населення, а не лише окремих, нечисленних соціальних груп. Це має особливе значення для країн, де існують традиції прагнення до соціальної справедливості — як реальної, так і проголошеної в суспільному дискурсі [19].

Макроекономічний розвиток залежить від поєднання внутрішніх і зовнішніх факторів, які формують економічну динаміку, стабільність та рівень добробуту. В умовах глобалізації та зростаючої взаємозалежності світових економік ці чинники стають критично важливими для формування ефективної економічної політики та зміцнення конкурентних переваг. До внутрішніх чинників належать ті, що виникають у межах країни, тоді як зовнішні — це впливи ззовні, які діють незалежно або частково залежать від національних умов.

Таблиця 1.3 дає загальний огляд факторів, що впливають на макроекономічний розвиток країн, з урахуванням як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, що є актуальними в умовах глобалізації та сучасних тенденцій світової економіки.

Таблиця 1.3

Внутрішні та зовнішні чинники макроекономічного розвитку країн в сучасних умовах розвитку світової економіки

Чинник	Внутрішні чинники	Зовнішні чинники
Економічна політика	Фіскальна та монетарна політика	Міжнародні торгові угоди, санкції
Інвестиційний клімат	Внутрішня політична стабільність, правова система	Іноземні інвестиції, глобальні інвестиційні потоки
Природні ресурси	Наявність природних ресурсів	Зміна попиту на природні ресурси на світових ринках
Технологічний прогрес	Рівень розвитку інфраструктури, науково-дослідницька діяльність	Глобальні технологічні тренди, міжнародна конкуренція у сфері інновацій
Ринок праці	Освітня система, рівень кваліфікації робочої сили	Міжнародна міграція робочої сили, вплив глобальних криз на ринок праці
Демографічна ситуація	Рівень народжуваності, старіння населення, урбанізація	Демографічні зміни в інших країнах, зокрема в країнах-імпортерах робочої сили
Екологічні умови	Внутрішнє екологічне законодавство, ресурси для сталого розвитку	Міжнародні екологічні угоди, глобальні зміни клімату
Інфраструктура	Розвиток транспортної, енергетичної та комунікаційної	Міжнародні транспортні та логістичні мережі, глобалізація

	інфраструктури	
Макроекономічна стабільність	Рівень інфляції, бюджетний дефіцит, державний борг	Зовнішньоекономічні шоки, зміни валютних курсів
Соціальна політика	Рівень життя, соціальні гарантії та підтримка, доступ до охорони здоров'я	Міжнародні стандарти соціальної політики, вплив глобальних криз

Складено автором за матеріалами [14;19]

У дослідженнях сучасних економічних стратегій держав зазвичай застосовується порівняння між «ліберальною» моделлю участі уряду в економіці та його «активістською» роллю у внутрішній економічній політиці й зовнішньоекономічній діяльності. Незважаючи на те, що подібне розмежування часто має виражене ідеологічне підґрунтя, визначення ролі держави як інституції, яка або сприяє ефективній роботі ринку (ліберальний підхід), або частково замінює ринок, виконуючи ключові функції (активістський підхід), має важливе значення для реалізації різних моделей економічного розвитку.

Для більш глибокого порівняльного аналізу доцільно враховувати позицію уряду в економіко-політичній системі, яка демонструє характер взаємодії між суб'єктами ухвалення політичних рішень (СУПП) та економічними агентами — як у ролі груп впливу, так і пересічних підприємців чи виборців.

У цьому контексті можна виділити три ідеальні моделі взаємодії уряду з іншими суб'єктами:

1. Автономний уряд, що діє незалежно від впливу як виборців, так і груп тиску;
2. Консенсус між СУПП і групами тиску, коли політична підтримка з боку останніх забезпечується в обмін на реалізацію вигідних їм економічних рішень;
3. Консенсус між СУПП і виборцями, для якого характерне орієнтування політичної еліти на інтереси більшості населення [3, с.181-183].

Тобто, роль уряду в економіці залежить від обраної моделі взаємодії з суспільством і ринком: він може діяти автономно, співпрацювати з групами тиску або орієнтуватися на запити виборців. Від цього вибору залежить характер економічної політики та ефективність реалізації моделі розвитку.

Висновки до першого розділу

1. Макроекономічний розвиток — це складний і багатогранний процес, що потребує системного підходу до аналізу, планування та впровадження політичних і економічних рішень на державному рівні. Оцінка ефективності такого розвитку передбачає постійний моніторинг ключових показників та коригування політик відповідно до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Це дає можливість країні не лише забезпечувати короткострокову стабільність, а й створювати умови для тривалого й сталого зростання.

Теоретичні концепції макроекономічного розвитку слугують основою для формування економічної політики і визначення шляхів досягнення стабільного зростання. Вони включають різноманітні підходи та моделі, які пояснюють динаміку економічних процесів на макрорівні, враховуючи фактори розвитку, стабільність та соціальне благополуччя. Ці концепції забезпечують широкий інструментарій для аналізу і прогнозування, акцентуючи увагу на ролі ринку, інституцій, технологій та екології, що допомагає глибше розуміти механізми економічного зростання і розробляти ефективні стратегії сталого розвитку як на національному, так і на світовому рівнях. Сучасні чинники макроекономічного розвитку є багатогранними і взаємозалежними, що вимагає комплексного підходу до їх аналізу та стратегічного управління на рівні держави та міжнародної спільноти.

2. Сучасний макроекономічний розвиток держав залежить від комплексного впливу різних внутрішніх і зовнішніх факторів, що формують економічну політику та визначають рівень розвитку національних економік. До них належать технологічні інновації, процеси глобалізації, зміни в міжнародній торгівлі, демографічні зміни, а також політичні і соціальні трансформації. Для забезпечення успішного макроекономічного розвитку необхідно враховувати взаємозв'язок цих чинників і розробляти ефективну, збалансовану економічну політику, здатну адаптуватися до глобальних викликів. Основою сталого економічного зростання в сучасних умовах є інновації, стабільність і соціальна справедливість.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ СВІТУ

2.1. Аналіз макроекономічного стану Великої Британії

Макроекономічний розвиток Великої Британії характеризується повторюваним набором структурних викликів поряд з появою нових, складних проблем у 21 столітті. Історично склалося так, що Велика Британія боролася з високою інфляцією, постійним дефіцитом поточного рахунку, регіональними економічними дисбалансами та залежністю від фінансових послуг на шкоду промисловій диверсифікації. Хоча багато з цих давніх проблем залишаються невирішеними, нещодавні події, такі як економічні наслідки Brexit, пандемія COVID-19, перебої в глобальних ланцюгах поставок та енергетична криза, пов'язана з геополітичною нестабільністю, створили новий тиск. Зростання державного боргу, інфляційні шоки, зниження темпів зростання продуктивності праці та зростання соціально-економічної нерівності зараз стоять на передньому плані макроекономічних проблем Великої Британії [20, с.60].

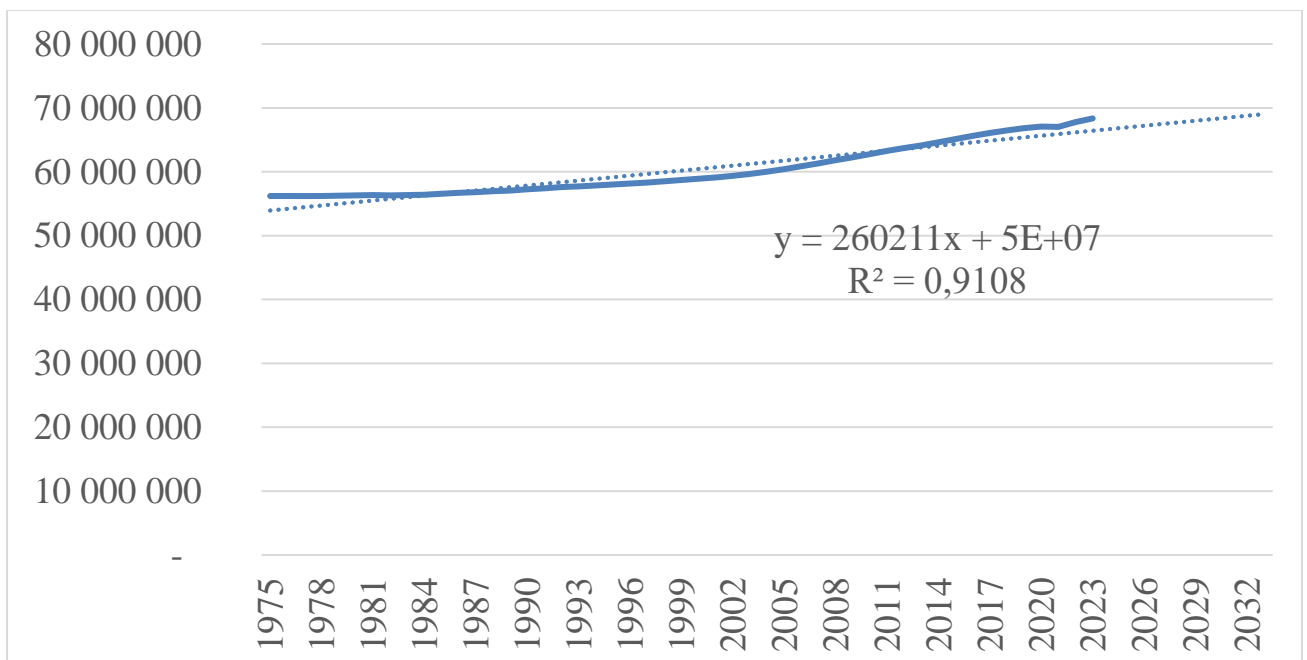

Рис. 2.1. Прогноз населення Великої Британії в 1975-2032 рр., осіб.

Складено за матеріалами [21,22]

На представленому рисунку 2.1. продемонстровано прогноз кількості

населення Великої Британії в період 1975-2032 рр., осіб. За результатами проведеного тренд-аналізу щорічне збільшення населення Великої Британії за аналізований період складає 260,211 тис. осіб в рік. Вірогідність проведеного тренд-аналізу складає 91,08%, про що говорить високий коефіцієнт апроксимації $R^2 = 0,9108$. Рівень народжуваності в 1970-ті-1990-ті знизився після бебі-буму після Другої світової війни. Загальний коефіцієнт народжуваності впав нижче рівня відтворення населення – 2,1, стабілізуючись на рівні 1,6–1,9. Помірне зростання народжуваності в 2000-ті, частково завдяки жінкам-мігранткам з країн з вищим рівнем народжуваності. Народжуваність знову знизилася після 2012 року, досягнувши приблизно 1,49 до 2023 року. Очікується, що з кінця 2020-х до 2030-х років у Великій Британії остерігатиметься уповільнення зростання населення через:

- Зниження народжуваності – подальше падіння нижче рівня відтворення.
- Невизначені міграційні моделі – обмеження після Brexit, глобальна нестабільність.
- Зростання смертності серед старших поколінь – старіння населення, що призводить до більшої кількості смертей.
- Зміни в політиці – обмеження міграції або суворіші правила надання притулку [27, с.74].

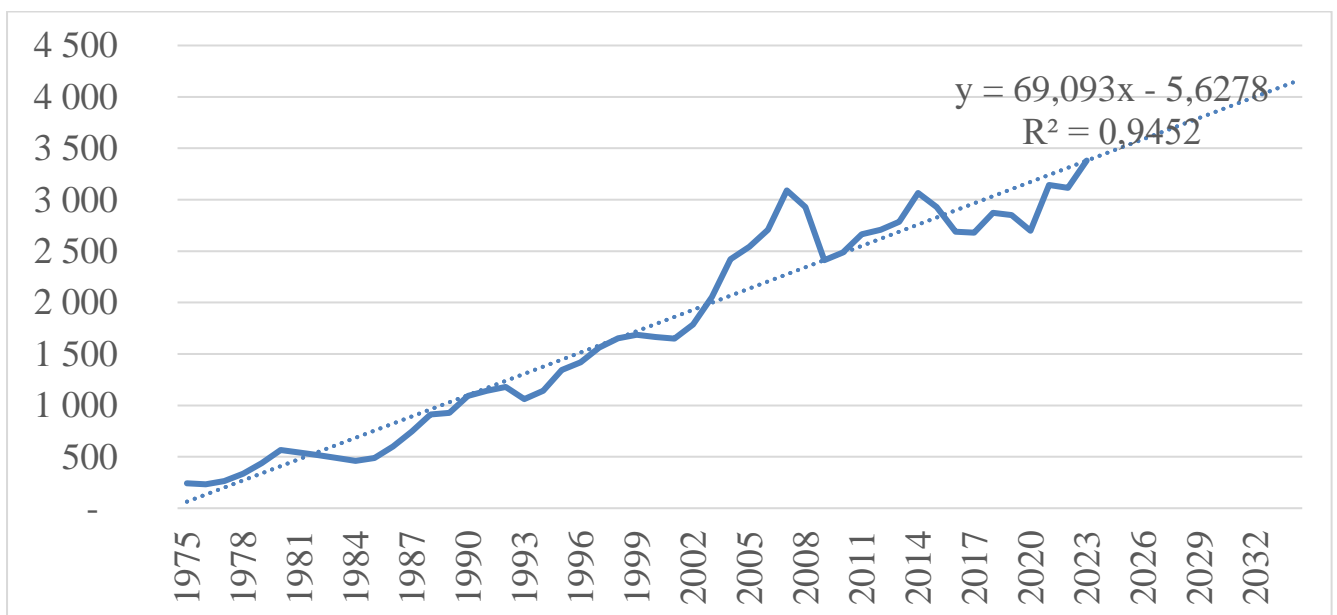

Рис. 2.2. Прогноз номінального ВВП Великої Британії в 1975-2032 рр., млрд дол. США. Складено за матеріалами [21,23,25]

На представленому рисунку 2.2 продемонстровано ВВП Великої Британії за період 1975-2032 рр., млрд дол. США. З проведеного тренд-аналізу середньорічне зростання ВВП складає 69,093 млрд дол. США. Вірогідність проведеного аналізу складає 94,52%, про що говорить високий коефіцієнт апроксимації аналізу складає $R^2 = 0,9452$. Основні позитивні фактори зростання ВВП у Великій Британії:

- Технологічний сектор та сектор штучного інтелекту – Велика Британія лідирує у фінтех, дослідженнях штучного інтелекту та біотехнологіях.
- Перехід на зелену енергетику – великі інвестиції в морську, п вітрову енергетику, водень та уловлювання вуглецю.
- Переглянуті торговельні угоди – двосторонні угоди після Brexit можуть компенсувати втрати ЄС.
- Вища освіта та дослідження та розробки – сильний університетський сектор продовжує приваблювати світові таланти та капітал [28, с.46].

Основні слабкі сторони зростання ВВП у Великій Британії:

- Економічні шрами Brexit – постійні торговельні тертя з ЄС, скорочення інвестицій та дефіцит талантів у ключових секторах.
- Стагнація продуктивності – Велика Британія спостерігає стагнування продуктивності з часів кризи 2008 року.
- Старіння інфраструктури – регіональні дисбаланси та недостатнє інвестування в транспортну та цифрову інфраструктуру.
- Державний борг та фіскальне навантаження – державний борг перевищує 100% ВВП; відсоткові платежі зростають.
- Політична невизначеність – тиск на незалежність Шотландії, торговельні суперечки Північної Ірландії та майбутні відносини з ЄС становлять ризик.
- Старіння населення – створить навантаження на охорону здоров'я, пенсії та зменшить зростання робочої сили [28, с. 49].

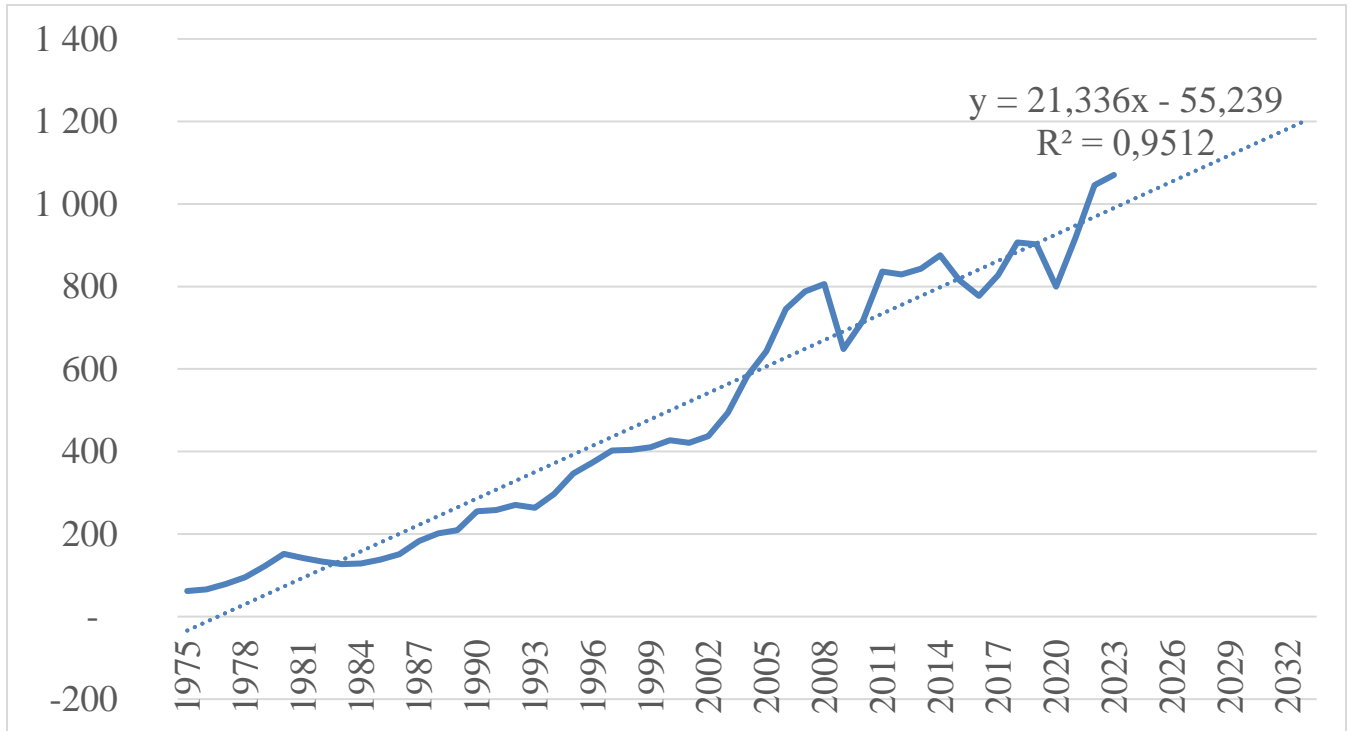

Рис. 2.3. Прогноз сукупного експорту товарів та послуг Великої Британії в 1975-2032 рр., млрд дол. США. Складено за матеріалами [21, 22, 24]

На представленому рисунку 2.3 продемонстровано експорт товарів та послуг Великої Британії в період 1975-2032 рр. За результатами проведеного тренд-аналізу, середньорічне зростання сукупного експорту товарів та послуг складає – 21,336 млрд дол. США. Вірогідність проведеного аналізу складає 95,12%, про що говорить високий рівень апроксимації $R^2 = 0,9512$. Основними сильними сторонами зростання експорту є:

- Супердержава послуг. Експорт послуг Великої Британії постійно випереджає експорт товарів. Фінансові, юридичні та цифрові послуги є високорентабельними та користуються світовим попитом.
- Високотехнологічне виробництво. Фармацевтична та аерокосмічна галузі є науково-дослідними та конкурентоспроможними на світовому рівні. Підтримуються сильними академічними дослідницькими та інноваційними центрами (наприклад, Оксфорд, Кембридж).
- Освіта та культура. Велика Британія є головним напрямком для іноземних студентів. Широко експортує свою мову, право та медіа завдяки культурній м'якій силі.

— Диверсифікація торгівлі. Перехід до торговельних угод з країнами, що не входять до ЄС: Австралія, Японія, країни Перської затоки. Орієнтація на швидкозростаючі економіки Азії та Африки [29, с.50].

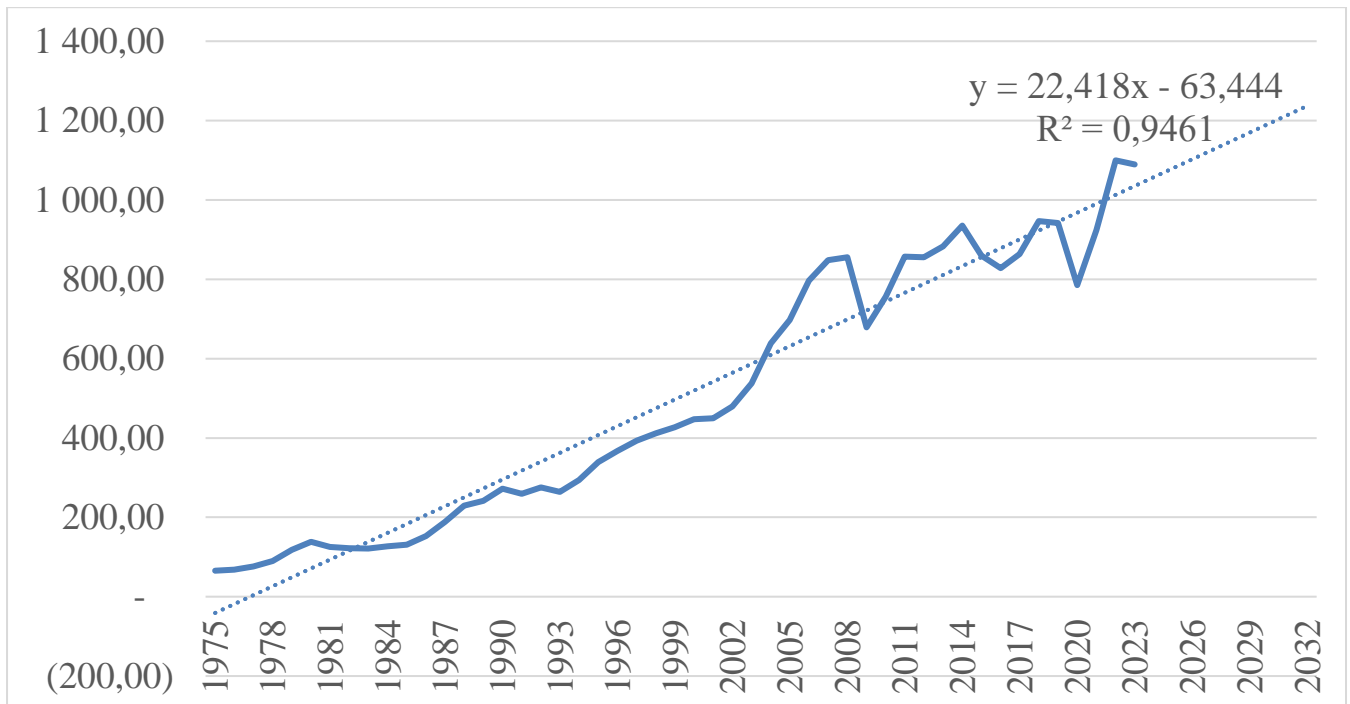

Рис. 2.4. Прогноз сукупного імпорту товарів та послуг Великої Британії в 1975-2032 рр., млрд дол. США. Складено за матеріалами [21, 22, 24]

На представленому рисунку 2.4. зображено сукупний імпорту товарів та послуг за проаналізований період 1975-2032 рр. За результатами проведеного аналізу середньорічне зростання складає 22,418 млрд дол. США, вірогідність проведеного аналізу складає 94,61%, про що говорить високий коефіцієнт апроксимації $R^2 = 0,9461$. Основні товари та послуги імпорту, в кожному періоді:

- 1975-1990 рр.: повільніше зростання, високий торговельний дефіцит, зумовлений імпортом енергоносіїв та спадом виробництва.
- 1990-2008 рр.: прискорення завдяки доступу до єдиного ринку ЄС, глобалізації та споживчому буму.
- 2008-2012 рр.: спад під час світової фінансової кризи.
- 2013-2019 рр.: відновлення та розширення імпорту як товарів, так і послуг.
- 2020-2023 рр.: збої, спричинені COVID-19, а потім відновлення та реструктуризація торгівлі після Brexit.

— 2024-2032 (Прогноз): очікується помірне зростання з вищими витратами на імпорт через ослаблення фунта стерлінгів та зміну торговельних угод [30].

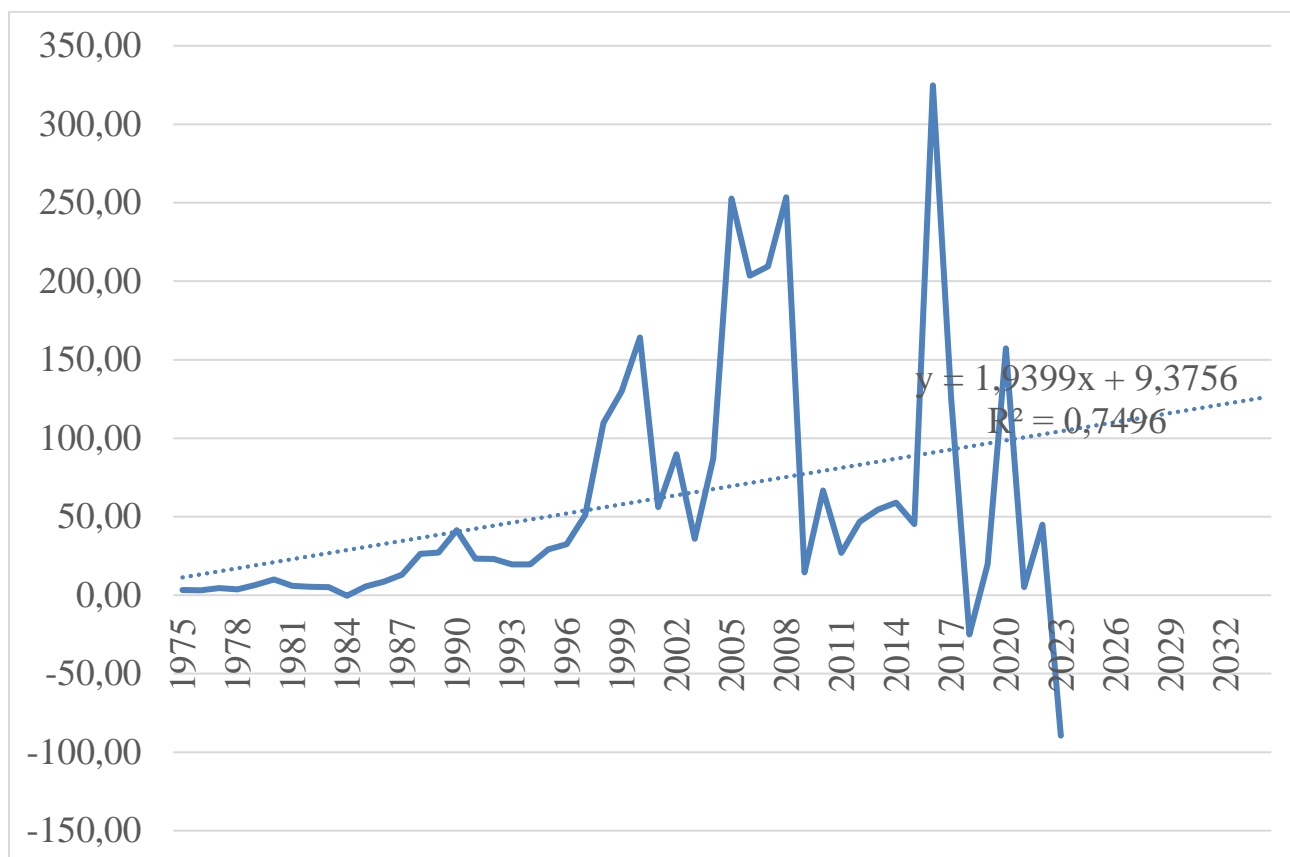

Рис. 2.5. Прогноз прямих іноземних інвестицій в Великій Британії в 1975-2032 рр., млрд дол. США. Складено за матеріалами [21, 22, 24]

На представленому рисунку 2.5. продемонстровано прямі іноземні інвестиції в Велику Британію в період 1975-2032 рр. За результатами проведеного аналізу середньорічне зростання ПІІ в Велику Британію складає 1,19399 млрд дол. США. Вірогідність проведеного аналізу складає 74,96 %, про що говорить середній коефіцієнт апроксимації $R^2 = 0,7496$. Основні фактори зростання ПІІ в кожний період:

— Нові напрямки для інвестицій 1975-1990 рр.: лібералізація фінансових ринків за часів Тетчер. Дерегуляція привабила американські та японські фірми, особливо в автомобільній та банківській галузях. Збільшення доступу до європейського ринку після членства в ЄС у 1973 році.

— Швидкий глобальний інвестиційний центр 1990-2016 рр.: зростання Лондона як світового фінансового центру. Доступ до єдиного ринку ЄС сприяв

перенесенню штаб-квартир корпорацій до Великої Британії. Значний приплив інвестицій у фінансові послуги, нерухомість та автомобільну промисловість. 2016 рік став рекордним роком з ~200 млрд доларів прямих іноземних інвестицій завдяки діяльності зі злиттів та поглинань (наприклад, придбання SoftBank компанії ARM за 32 млрд доларів).

— Епоха Brexit та пандемії 2016-2021 рр.: невизначеність після голосування за Brexit спричинила короткострокове падіння. Відновлення компенсувалося великими угодами у фармацевтичній та технологічній галузях (наприклад, AstraZeneca, фінтех). COVID-19 значно скоротив інвестиції в нові проекти та приплив коштів у нерухомість.

— Відновлення та переорієнтація (прогноз) 2022-2032 рр.: фокус зміщується з доступу до ЄС на високі технології, зелену енергетику та ринки, що розвиваються. Відновлення довіри інвесторів після Brexit є ключовим. Велика Британія орієнтується на країни з високими темпами зростання через двосторонні торговельні та інвестиційні угоди [31].

Ключові рушійні сили зростання прямих іноземних інвестицій у Великій Британії

— Статус фінансового центру. Глибокий розвиток Лондона в банківській сфері, на ринках капіталу, страхуванні та фінтехнологіях продовжує приваблювати довгострокові інвестиції.

— Кваліфікована робоча сила. Великий резерв високоосвічених фахівців. Досконалість у дослідженнях та розробках у сфері штучного інтелекту, біотехнологій, інженерії та фінтехнологій.

— Правова та регуляторна база. Зручна для інвесторів та прозора правова система. Загальне право розуміється та поважається в усьому світі.

— Перевага часового поясу. Стратегічне розташування між США та Азією сприяє цілодобовому веденню фінансових та бізнес-операцій.

— Потужна вища освіта. Університети Великої Британії мають світові рейтинги та залучають партнерів у дослідженнях та розробках, стартапах та спін-аутах [32, с. 63].

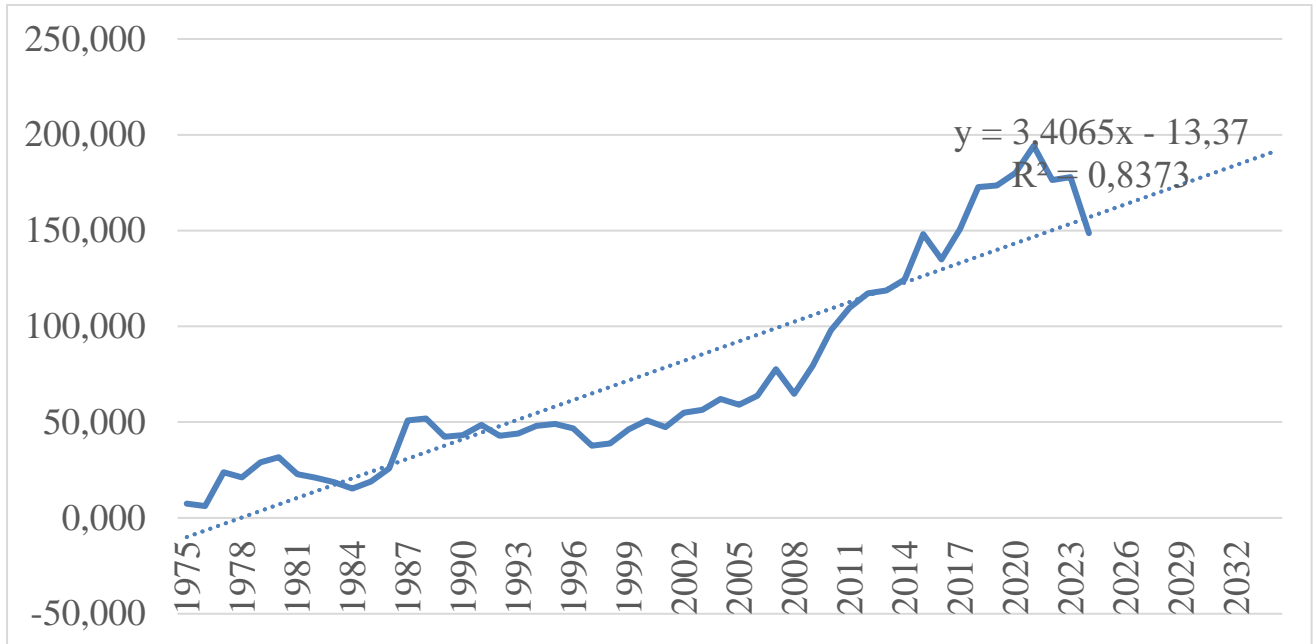

Рис. 2.6. Прогноз міжнародних резервів в Великій Британії в 1975-2032 рр., млрд дол. США. Складено за матеріалами [21, 22, 24]

На представленому рисунку 2.6. продемонстровано міжнародні резерви Великої Британії. З проведеного аналізу видно, що середньорічне зростання резервів складає 3,4065 млрд дол. США. Вірогідність проведеного аналізу складає 83,73%, про що говорить високий коефіцієнт апроксимації $R^2 = 0,8373$.

Основні причини зростання резервів

- Фінансові кризи та запобіжне буферування. Після 2008 року та під час COVID-19 Велика Британія створила резерви для управління ліквідністю та волатильністю ринку.

- Глобальні розподіли SDR. Розподіл МВФ (особливо у 2009 та 2021 роках) збільшився до резервів Великої Британії без покупок валюти.

- Зростання вартості золота. Велика Британія має ~310 тонн золота; зростання цін у 2010-х та 2020-х роках завищило вартість резервів.

- Стратегія після Brexit. Велика Британія прагнула зміцнити довіру до ринку після виходу з ЄС.

- Готовність до інтервенцій на валютному ринку. Хоча резерви трапляються рідко, вони підтримують потенційні інтервенції на валютному ринку для протидії непередбачуваним рухам ринку [33, с. 24].

Причини падінь або обмежень резервів у Великій Британії:

— Чорна середа 1992 року - 27 мільярдів фунтів стерлінгів витрачено на спроби захистити фунт стерлінгів. Величезні втрати резервів.

— Дефіцит поточного рахунку. Постійні дефіцити зменшують накопичення чистих резервів порівняно з економіками з профіцитом, такими як Китай чи Німеччина.

— Роль фунта стерлінгів як валюти з плаваючим сальдо. Велика Британія історично менше покладається на великі резерви завдяки своїм глибоким ринкам капіталу та режиму плаваючого валютного курсу.

— Політична та ринкова невизначеність. Brexit та внутрішня політична нестабільність (наприклад, міні-бюджетна криза 2022 року) створюють тиск на фунт стерлінгів, ускладнюючи управління резервами [34, с. 35].

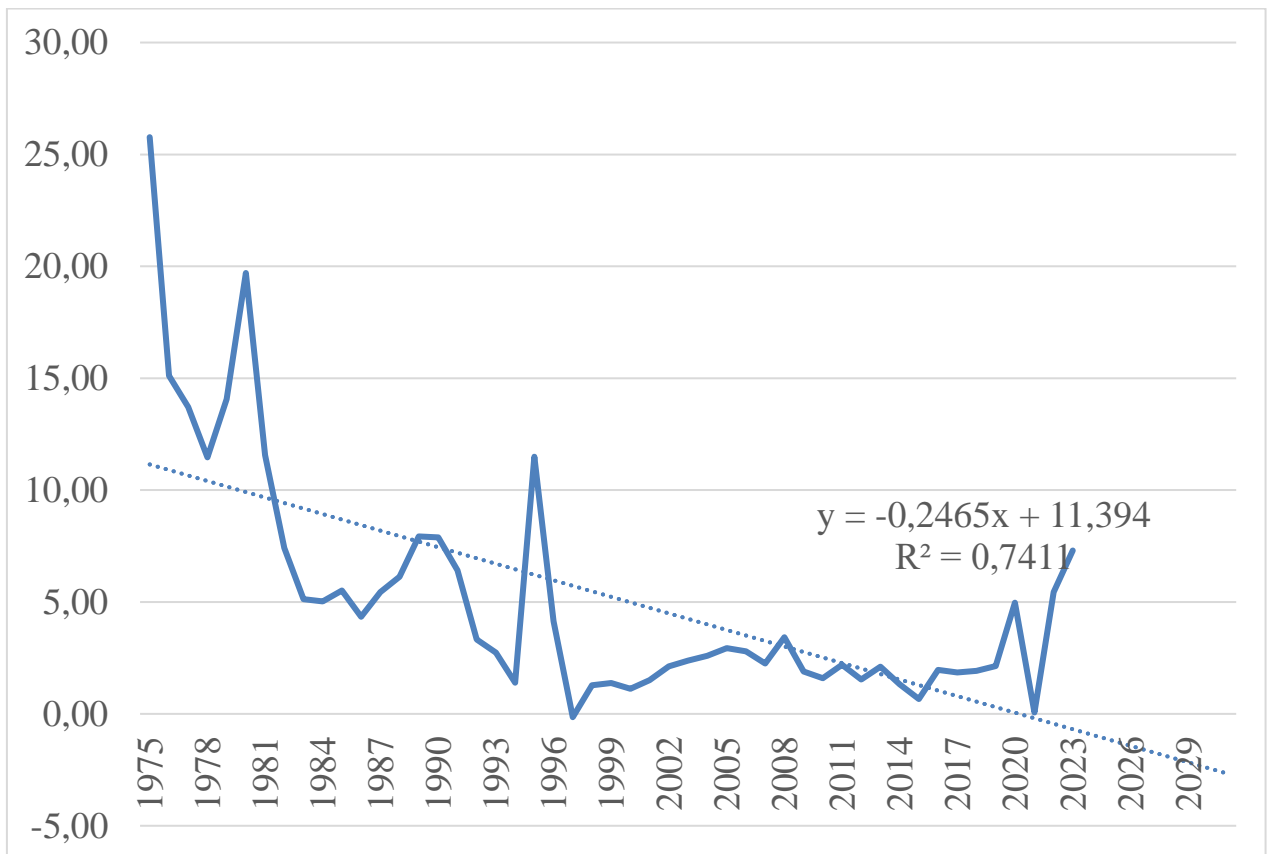

Рис. 2.7. Прогноз рівня інфляції Великій Британії в 1975-2032 рр., %. Складено за матеріалами [21, 22, 24, 26]

На представленому рисунку 2.7. відображено інфляція за період 1975-2032 рр. За проаналізований період скорочувалася інфляція в Великій Британії в середньорічній перспективі на -0,24%, вірогідність проведеного аналізу складає

74,11%, про що говорить високий рівень апроксимації $R^2 = 0,7411$. Ключовими фазами в історії інфляції у Великій Британії є:

— 1970-ті роки – Інфляційна криза. Нафтові шоки (1973, 1979) та спіралі заробітної плати та цін призвели до зростання інфляції до понад 24% у 1975 році. Надмірне зростання грошової маси, промислові заворушення та низька продуктивність загострили проблему. Призвели до фінансової допомоги МВФ у 1976 році та різкого скорочення державних витрат.

— 1980-ті роки – Монетаристська стабілізація. За часів Маргарет Тетчер Велика Британія запровадила монетаристську політику: Високі процентні ставки (до 17%). Жорсткий контроль над грошовою масою. Приватизація та дерегуляція. Інфляцію було знижено з ~18% (1980) до ~3,4% (1986).

— 1990-ті – Криза ERM та таргетування інфляції. Рецесія на початку 1990-х років призвела до тимчасового сплеску інфляції (~9,5% у 1990 році). Чорна середа 1992 року: Велика Британія вийшла з Механізму обмінних курсів (ERM). Після 1992 року: Велика Британія запровадила незалежне таргетування інфляції. До 1997 року Банк Англії отримав повну незалежність, що закріпило інфляційні очікування.

— 2000-ті – Стабільно низька інфляція. Протягом більшої частини 2000-х років інфляція залишалася в межах цільового діапазону $2,0\% \pm 1\%$. Дешевий імпорт (особливо з Китаю) та глобальна економічна інтеграція допомогли стримувати інфляцію. Незначні стрибки цін на нафту (наприклад, у 2008 році) мали лише тимчасовий ефект.

— 2010-ті – Дефляційний тиск після світової фінансової кризи. Незважаючи на кількісне пом'якшення, інфляція залишалася низькою (~1–3%) через: низьке зростання заробітної плати та слабкий попит після 2008 року. Невизначеність, спричинена Brexit (2016), спричинила тимчасове знецінення фунта стерлінгів та імпортовану інфляцію, але не стала стійкою.

— 2020–2023 рр. – Ера сплеску інфляції. 2021–2022: Глобальний інфляційний шок через: вузькі місця в постачанні після COVID. Війну в Україні – різке зростання цін на енергоносії та продукти харчування. Нестачу робочої сили та торговельні тертя, пов'язані з Brexit. Інфляція у Великій Британії досягла

піку ~11% у жовтні 2022 року. Агресивне підвищення процентних ставок Банком Англії допомогло знизити інфляцію до ~4,2% до кінця 2023 року.

— 2024–2032 – Повернення до стабільності. Очікується, що інфляція поступово повернеться до 2,0% у зв'язку з: стабілізацією енергетичних ринків; жорсткою монетарною політикою, яка стримує надлишковий попит; технологічними інноваціями та зростанням продуктивності праці, що сприяють зменшенню тиску на витрати; відновленням нормалізації світової економіки [35] [37, с.35].

Таблиця 2.1

Обсяг прямих іноземних інвестицій у Велику Британію за країнами світу 2019-2024 рр., млрд фунт стерлінгів

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	%
США	434,9	460,1	58,5	654,0	702,5	708,1	62,81%
Люксембург	108,7	149,9	114,9	133,0	143,2	188,4	73,31%
Джерсі	106,3	79,9	138,7	217,7	216,6	164,3	54,64%
Франція	62,9	75,1	95,8	120,0	114,8	117,5	86,80%
Нідерланди	141,8	168,4	21,4	136,7	140,3	94,5	- 33,36%
Японія	89,9	90,2	109,8	97,0	86,2	86,5	-3,83%
Ірландія	17,2	15,2	30,4	37,0	21,5	82,9	382,9%
Швейцарія	62,9	82,7	84,1	81,5	61,9	61,8	-1,73%
Бермудські острови	25,6	24,3	64,6	65,9	71,1	57,0	122,4%
Бельгія	117,9	123,4	131,0	48,9	50,8	49,8	- 57,82%
Німеччина	89,9	44,0	40,5	42,3	42,4	44,0	- 51,07%
Канада	23,6	29,8	32,6	42,8	38,7	30,2	28,13%
Британські Віргінські острови	15,9	19,2	25,6	27,2	17,2	25,4	59,54%
Кайманові острови	40,4	46,8	23,4	15,9	9,5	24,3	- 39,69%
Гернсі	20,1	14,2	4,6	6,5	11,1	22,6	12,57%
Австралія	16,3	19,3	14,8	15,4	16,9	21,6	31,98%
Сінгапур	7,9	8,6	12,8	14,1	19,5	19,3	143%
Гонконг	23,4	20,9	26,0	16,9	18,2	18,0	- 23,01%
Іспанія	50,2	44,9	46,3	38,3	22,3	17,9	- 64,40%

Складено за матеріалами: [22]

Макроекономічні перспективи Великої Британії тісно пов'язані з динамікою зовнішніх інвестицій, структурною перебудовою економіки та адаптацією до постбрекзитного середовища. Впродовж 2019–2024 років країна демонструвала нерівномірні потоки прямих іноземних інвестицій (ПІІ), що відображає як зміни у глобальному інвестиційному кліматі, так і внутрішні політико-економічні виклики. Зокрема, Сполучені Штати залишаються ключовим інвестором, забезпечуючи понад 62% загального обсягу ПІІ у 2024 році, що свідчить про стабільні трансатлантичні економічні зв'язки. Водночас низка країн, таких як Ірландія (+382,9%), Люксембург (+73,31%) і Сінгапур (+143%), продемонстрували суттєве зростання інвестиційної активності, що може свідчити про перерозподіл капіталу в умовах нових фінансових і регуляторних реалій.

Однак деякі традиційні партнери, зокрема Німеччина (-51,07%), Бельгія (-57,82%) та Іспанія (-64,40%), скоротили обсяги інвестицій, що може бути наслідком зростання невизначеності у взаємній торгівлі та змін у податковій політиці. У цьому контексті аналіз перспектив макроекономічного розвитку Великої Британії потребує врахування як нових точок зростання – у сфері технологій, «зеленої» економіки, фінансових послуг – так і потенційних ризиків, пов'язаних із геополітикою, інфляцією та ринковою конкуренцією.

Великобританія залишається привабливим напрямом для ПІІ, особливо для США та країн з розвиненими фінансовими секторами. Пост-Brexit трансформація значною мірою змінила структуру інвестиційних потоків, змістивши акценти на трансатлантичні та позаєвропейські джерела. Азійські країни, зокрема Сінгапур, поступово зміцнюють свою присутність на британському ринку. Зменшення інвестицій з боку ключових європейських партнерів вказує на потребу у відновленні та оновленні економічної співпраці з ЄС.

Обсяг прямих іноземних інвестицій з Великої Британії до інших країн світу
2019-2024 рр., млрд фунт стерлінгів

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	%
США	336,9	427,3	434,9	451,0	511,5	494,1	46,65%
Нідерланди	161,7	177,1	180,9	155,1	301,0	273,5	69,17%
Люксембург	113,7	99,2	101,4	130,8	120,3	141,0	24,01%
Гонконг	72,1	69,9	77,4	77,9	97,5	105,4	46,14%
Франція	82,9	76,4	86,3	92,6	91,6	101,2	22,11%
Іспанія	74,7	77,4	85,0	95,9	90,8	94,1	25,94%
Швейцарія	45,9	54,2	86,8	50,9	52,4	46,6	1,64%
Швеція	20,1	26,0	32,1	30,7	31,7	41,1	104,86%
Канада	28,7	29,3	27,8	41,2	42,7	37,8	31,91%
Джерсі	40,0	45,4	45,8	43,9	46,2	35,6	-10,95%
Німеччина	39,7	34,4	40,1	35,4	41,1	35,3	-11,11%
Ірландія	52,3	90,2	80,3	68,6	38,3	33,5	-36,01%
Австралія	41,0	42,2	38,0	42,5	43,1	31,8	-22,35%
Кайманові острови	-237,0	2,5	28,7	23,2	22,7	24,4	-110,29%
Південна Африка	11,7	14,2	19,2	22,5	23,0	23,6	101,39%
Острів Мен	6,5	7,6	11,8	23,1	20,8	22,1	241,39%
Гернсі	16,2	17,9	20,4	16,1	17,7	19,0	17,06%
Італія	14,2	16,0	17,9	19,5	18,8	18,6	30,97%
Індія	14,5	15,7	18,1	18,8	20,1	17,4	20,11%
Фінляндія	0,6	3,1	3,7	8,0	12,2	17,1	2581,02%

Складено автором за матеріалами: [22]

Країнами – основними реципієнти британських інвестицій на сьогодні є:

— США – незмінний лідер за обсягами ПІІ. Обсяги інвестицій зросли з 336,9 млрд у 2019 до 494,1 млрд у 2024, що становить +46,65% за період. Це свідчить про тісні англо-американські економічні зв'язки, особливо в умовах пост-Brexit, де США є ключовим стратегічним партнером.

— Нідерланди – помітне зростання з 161,7 млрд до 273,5 млрд (+69,17%), можливо, через статус Нідерландів як інвестиційного центру в Європі, де британські компанії реорганізують свої активи після виходу з ЄС.

— Люксембург, Франція, Іспанія – стабільні та поступово зростаючі напрямки Інвестиції до Люксембургу (+24,01%), Франції (+22,11%), Іспанії (+25,94%) свідчать про збереження економічних зв'язків з основними європейськими партнерами, попри політичні бар'єри.

Стратегічні інвестиції Великої Британії залишаються зосередженими в розвинених країнах (США, ЄС), але помітне зростання зацікавленості в нових регіонах – Північна Європа, Африка, Азія. Великі коливання інвестицій у деяких юрисдикціях (Кайманові острови, Ірландія, Джерсі) свідчать про гнучкість британських капіталовкладень у відповідь на зміни в глобальній податковій та регуляторній політиці. Після Brexit британський капітал демонструє більш глобальний вектор, не обмежуючись ЄС, що підкреслює прагнення Лондона до позиціонування себе як глобального фінансового центру поза межами Європи.

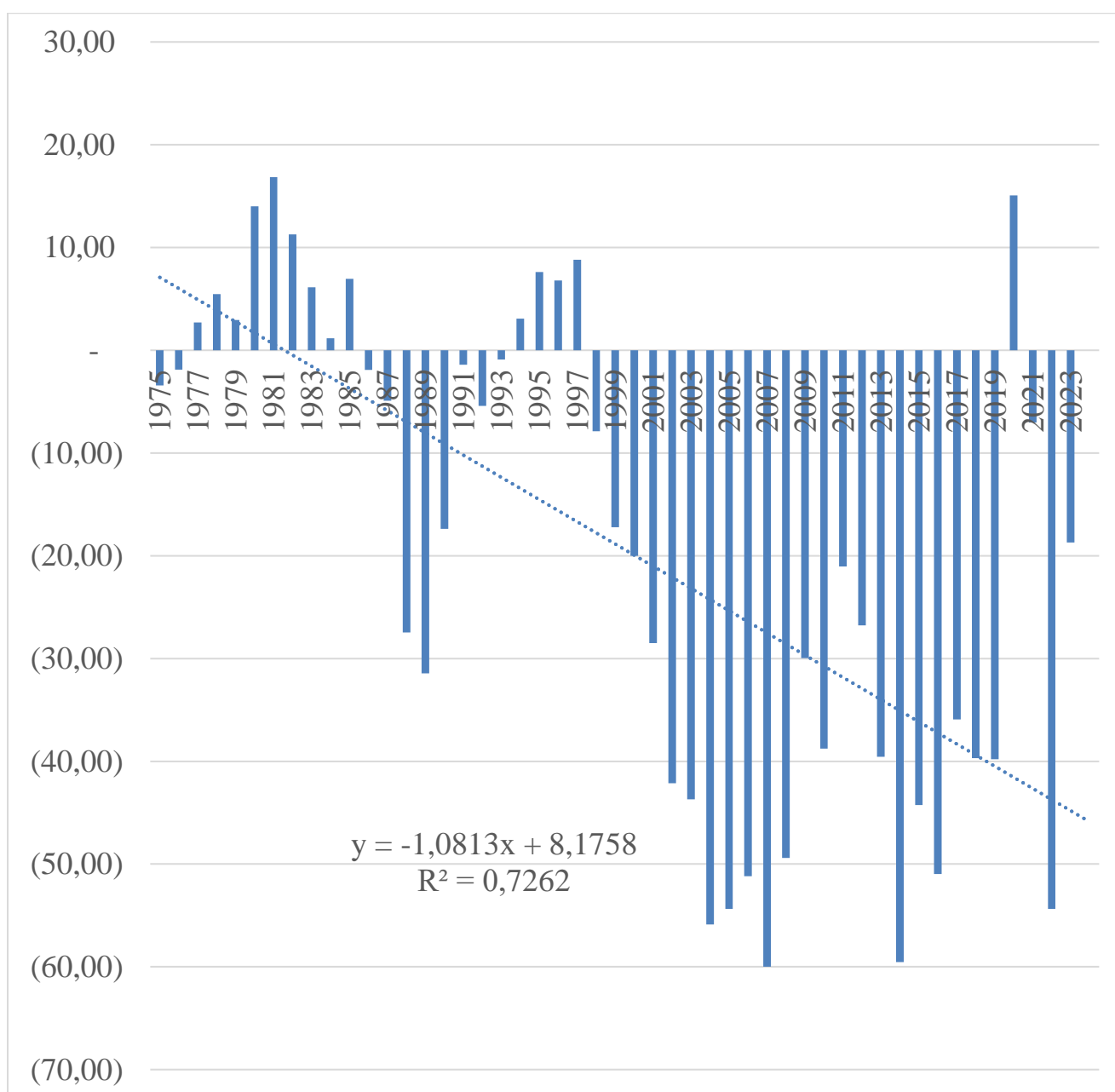

Рис. 2.8. Зовнішній баланс торгівлі товарами та послугами Великої Британії 1975-2023 рр., млрд дол. США. Складено за матеріалами [21, 22, 24, 26]

На представленому рисунку 2.8. відображено зовнішньо торгівельний баланс товарів та послуг в Великій Британії в період 1975-2023 рр. За результатами проведеного аналізу середньорічне падіння торгівельного балансу складає – (-1,0813) млрд дол. США. Вірогідність проведеного аналізу складає 72,62%, про що говорить середній коефіцієнт апроксимації $R^2 = 0,7262$.

Таблиця 2.3

Кореляційний аналіз макроекономічних показників Великої Британії за 1975-2024 рр.

	Населення, млн осіб	ВВП номінальний, млрд дол. США	Сукупний експорт, млрд дол. США	Сукупний імпорт, млрд дол. США	ПП, млрд дол. США	Міжнародні резерви, млрд дол. США	Торговий баланс, млрд дол. США
Населення, млн осіб		0,9167207	0,9589878	0,9511006	0,2288057	0,9753676	-0,5687046
ВВП номінальний, млрд дол. США			0,9861151	0,9889880	0,4207056	0,8511857	-0,7375254
Сукупний експорт, млрд дол. США				0,9986407	0,3413526	0,9024013	-0,6885075
Сукупний імпорт, млрд дол. США					0,3610865	0,8905731	-0,7253713
ПП, млрд дол. США						0,1218031	-0,4738327
Міжнародні резерви, млрд дол. США							-0,4738327
Торговий баланс, млрд дол. США							

Складено автором за матеріалами: [21, 22, 24, 26]

Найсильніші позитивні кореляції:

— Експорт та Імпорт: $r = 0.9986$ – майже ідеальний зв'язок. Це логічно, оскільки обсяг зовнішньої торгівлі зростає симетрично в умовах відкритої економіки.

— ВВП та Імпорт: $r = 0.9890$ та ВВП та Експорт: $r = 0.9861$ – зростання економіки тісно пов'язане зі збільшенням обсягів зовнішньої торгівлі.

— Населення та Міжнародні резерви: $r = 0.9754$ – більше населення співвідноситься з більшим обсягом резервів, що може бути опосередкованим показником економічної стабільності.

— Населення та Експорт / Імпорт: $r \approx 0.95$ – зростання населення створює більший попит і стимулює зовнішньоторговельну активність.

Помірні позитивні зв'язки:

— ВВП та ПІІ: $r = 0.4207$ – іноземні інвестиції лише частково слідують за зростанням економіки.

— Експорт та ПІІ: $r = 0.3414$, Імпорт та ПІІ: $r = 0.3611$ – відносно слабкі зв'язки. Можливо, ПІІ більше залежать від політичних або податкових умов, а не лише від обсягу торгівлі.

Від'ємні зв'язки (переважно з торговим балансом): Торговий баланс та Імпорт: $r = -0.7254$; Торговий баланс та ВВП: $r = -0.7375$; Торговий баланс та Експорт: $r = -0.6885$; Торговий баланс та Населення: $r = -0.5687$. Це означає: із зростанням імпорту, ВВП і навіть експорту – дефіцит торгового балансу зростає. Високий рівень споживання та імпорту перевищує доходи від експорту [49, с.209].

Макроекономічний аналіз Великої Британії показує, що країна вже давно бореться з такими постійними структурними проблемами, як волатильність інфляції, регіональна нерівність, торговельні дисбаланси та залежність від фінансового сектору. Хоча ці давні виклики продовжують формувати економічний ландшафт, останніми роками виникли нові та дедалі складніші проблеми. Brexit докорінно змінив динаміку торгівлі та структуру ринку праці Великої Британії, тоді як пандемія COVID-19 та світова енергетична криза виявили вразливості в ланцюгах поставок, можливостях охорони здоров'я та фіскальній стійкості. Крім того, зростання інфляції, повільна продуктивність та розширення нерівності в доходах створюють серйозні ризики для довгострокової стабільності. Разом ці виклики підкреслюють необхідність більш диверсифікованої, інклюзивної та перспективної економічної стратегії для забезпечення сталого зростання в умовах дедалі більш невизначеного

глобального середовища [36].

2.2. Сучасні особливості та загрози економічному розвитку Великої Британії

В останні роки економічний розвиток Великої Британії формувався складною взаємодією внутрішніх та глобальних факторів. Перехідний період країни після Brexit, тривалі наслідки пандемії COVID-19 та зростаюча геополітична нестабільність призвели до значних структурних та політичних викликів. Хоча Велика Британія залишається головним світовим фінансовим центром із сильним сектором послуг та інновацій, вона стикається зі зростаючим тиском з боку зростання інфляції, дефіциту робочої сили, регіональної нерівності та нестабільних міжнародних торговельних відносин [38].

Таблиця 2.4

Порівняльна таблиця зовнішньої торгівлі Великої Британії з країнами ЄС та іншими країнами в 2010-2024 рр., млрд фунт стерлінгів

	Експорт ЄС	Експорт до інших країн	Імпорт ЄС	Імпорт до інших країн	Експорт ЄС, %	Експорт до інших країн, %	Імпорт ЄС, %	Імпорт до інших країн, %
2010	219,0	245,1	249,3	239,8	47,18%	52,82%	50,97%	49,03%
2011	246,6	275,1	269,0	265,9	47,26%	52,74%	50,30%	49,70%
2012	237,7	286,9	274,5	267,1	45,32%	54,68%	50,68%	49,32%
2013	239,8	299,7	289,3	275,5	44,45%	55,55%	51,23%	48,77%
2014	236,8	295,3	295,0	273,3	44,51%	55,49%	51,90%	48,10%
2015	226,1	307,5	296,2	266,3	42,37%	57,63%	52,65%	47,35%
2016	247,0	328,5	323,1	290,2	42,92%	57,08%	52,68%	47,32%
2017	282,2	360,9	352,1	319,0	43,88%	56,12%	52,47%	47,53%
2018	300,5	379,1	375,2	334,2	44,22%	55,78%	52,89%	47,11%
2019	299,0	407,6	379,1	358,7	42,31%	57,69%	51,38%	48,62%
2020	259,0	365,0	306,9	305,4	41,50%	58,50%	50,12%	49,88%
2021	276,8	389,9	313,0	358,9	41,52%	58,48%	46,59%	53,41%
2022	352,1	495,8	419,7	472,4	41,53%	58,47%	47,04%	52,96%
2023	357,0	509,9	454,2	441,1	41,19%	58,81%	50,69%	49,31%
2024	358,1	515,3	455,0	450,7	41,00%	59,00%	50,24%	49,76%

Складено автором за матеріалами: [22, 24]

Причинами змін у зовнішній торгівлі Великої Британії є:

— Brexit та Угода про торгівлю та співробітництво. Вихід Великої Британії з ЄС запровадив нетарифні бар'єри, такі як митні декларації та регуляторні перевірки, що вплинули на торговельні потоки.

— Глобальні економічні фактори. Пандемія COVID-19 порушила світові ланцюги поставок, вплинувши як на торгівлю ЄС, так і за межами ЄС. Конфлікт в Україні призвів до зростання цін на енергоносії, що вплинуло на вартість імпорту, особливо з країн, що не входять до ЄС.

— Переважання послуг. Експорт послуг Великої Британії значно зріс, причому експорт послуг збільшився на 63% з 2010 року, порівняно зі збільшенням експорту товарів на 7%.

— Зусилля з диверсифікації торгівлі. Після Brexit Велика Британія прагнула укласти торговельні угоди з країнами, що не входять до ЄС, включаючи приєднання до Всеохоплюючої та прогресивної угоди про Транстихоокеанське партнерство [39, с.93].

Переваги змін у зовнішній торгівлі. Диверсифікація торговельних партнерів: Співпраця з країнами, що не входять до ЄС, зменшує залежність від ринку ЄС. Зростання у секторі послуг: Потужність Великої Британії у сфері послуг, зокрема фінансових, призвела до збільшення експорту в усьому світі. Нові торговельні угоди: Приєднання до торговельних блоків, таких як СРТРР, відкриває доступ до ринків, що розвиваються.

Недоліки змін у зовнішній торгівлі. Збільшення торговельних бар'єрів з ЄС: Нетарифні бар'єри призвели до зменшення експорту товарів до ЄС. Торговельний дефіцит: Велика Британія зазнала торговельного дефіциту з ЄС, який у 2024 році склав 97 мільярдів фунтів стерлінгів. Економічна невизначеність: Зміни в динаміці торгівлі сприяли економічній невизначеності та вплинули на інвестиційні рішення [40, с. 114].

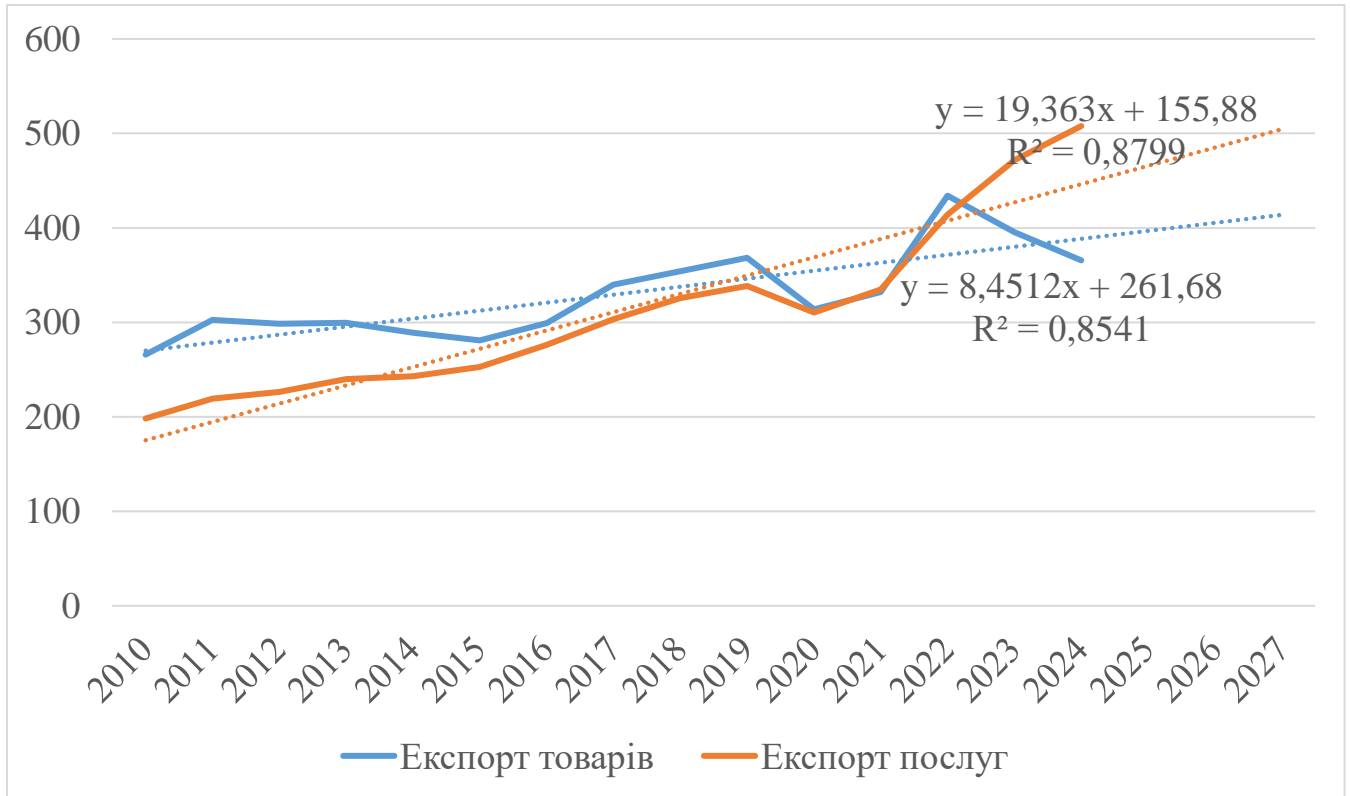

Рис. 2.9. Прогноз експорту товарів та послуг Великій Британії в 2010-2027 рр., млрд фунт стерлінгів. Складено за матеріалами [22, 24]

На представленому рисунку 2.9. відображено експорт окремо послуги та товари в період 2010-2027 рр. Середньорічне зростання експорту товарів складає 8,4512 млрд фунт стерлінгів, вірогідність проведеного аналізу складає 85,41%, про що говорить високий коефіцієнт апроксимації $R^2 = 0,8541$. Середньорічне зростання експорту послуг складає 19,363 млрд фунт стерлінгів, вірогідність проведеного аналізу складає 87,99%, про що говорить високий коефіцієнт апроксимації $R^2 = 0,8799$. Розглянемо основні ключові тенденції та структурні зрушення в експорті товарів та послуг:

— Домінування послуг у зростанні експорту. З 2010 року експорт послуг Великої Британії зріс на 63%, тоді як експорт товарів зріс лише на 7% у реальному вираженні. Цей зсув підкреслює зростаючу залежність Великої Британії від таких секторів, як фінансові послуги, юридичні консультації та цифрові галузі.

— Вплив Brexit на динаміку торгівлі. Вихід Великої Британії з ЄС запровадив нові торговельні бар'єри, включаючи митні перевірки та розбіжності

в регулюванні. Ці зміни призвели до 10% скорочення торгівлі товарами до кінця 2023 року порівняно з допандемічними рівнями.

— Глобальні економічні виклики. Такі події, як пандемія COVID-19 та конфлікт в Україні, порушили глобальні ланцюги поставок, вплинувши на торгівлю як з ЄС, так і з країнами, що не входять до ЄС. Ці збої сприяли збільшенню витрат та невизначеності в міжнародній торгівлі.

— Зусилля з диверсифікації торгівлі. Після Brexit Велика Британія прагнула укласти торговельні угоди з країнами, що не входять до ЄС, включаючи приєднання до Всеохоплюючої та прогресивної угоди про Транстихоокеанське партнерство. Хоча ці зусилля спрямовані на диверсифікацію торговельних партнерів, безпосередні економічні вигоди, за прогнозами, будуть скромними [41, с.48].

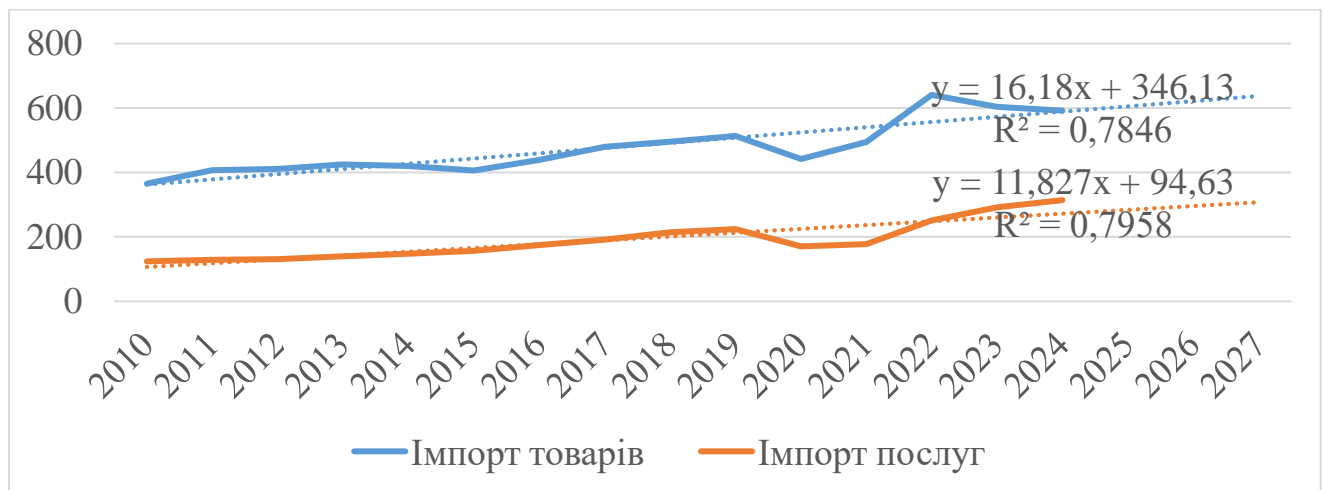

Рис. 2.10. Прогноз імпорту товарів та послуг Великої Британії в 2010-2027 рр., млрд фунт стерлінгів. Складено за матеріалами [22, 24]

На представленому рисунку 2.10. відображено імпорт окремо послуги та товари в період 2010-2027 рр. Середньорічне зростання імпорту товарів складає 16,18 млрд фунт стерлінгів, вірогідність проведеного аналізу складає 78,46%, про що говорить середній коефіцієнт апроксимації $R^2 = 0,7846$. Середньорічне зростання імпорту послуг складає 11,827 млрд фунт стерлінгів, вірогідність проведеного аналізу складає 79,58%, про що говорить середній коефіцієнт апроксимації $R^2 = 0,7958$. Розглянемо основні ключові тенденції та структурні зрушення в імпорт товарів та послуг:

— Зростання імпорту у період з 2010 по 2019 рік імпорт товарів до Великої Британії збільшувався в середньому на 3,4% на рік, тоді як імпорт послуг зростав на 5,1% щорічно.

— Після Brexit Велика Британія зіткнулася з новими торговельними бар'єрами, включаючи митні перевірки та розбіжності в регуляторних нормах, що призвело до збільшення витрат та складнощів імпорту товарів, особливо з ЄС.

— Глобальні економічні виклики. Такі події, як пандемія COVID-19 та конфлікт в Україні, порушили глобальні ланцюги поставок, вплинувши на торгівлю як з ЄС, так і з країнами, що не входять до ЄС.

— Зусилля з диверсифікації торгівлі. Після Brexit Велика Британія прагнула укласти торговельні угоди з країнами, що не входять до ЄС, зокрема приєдналася до Всеохоплюючої та прогресивної угоди про Транстихоокеанське партнерство [42].

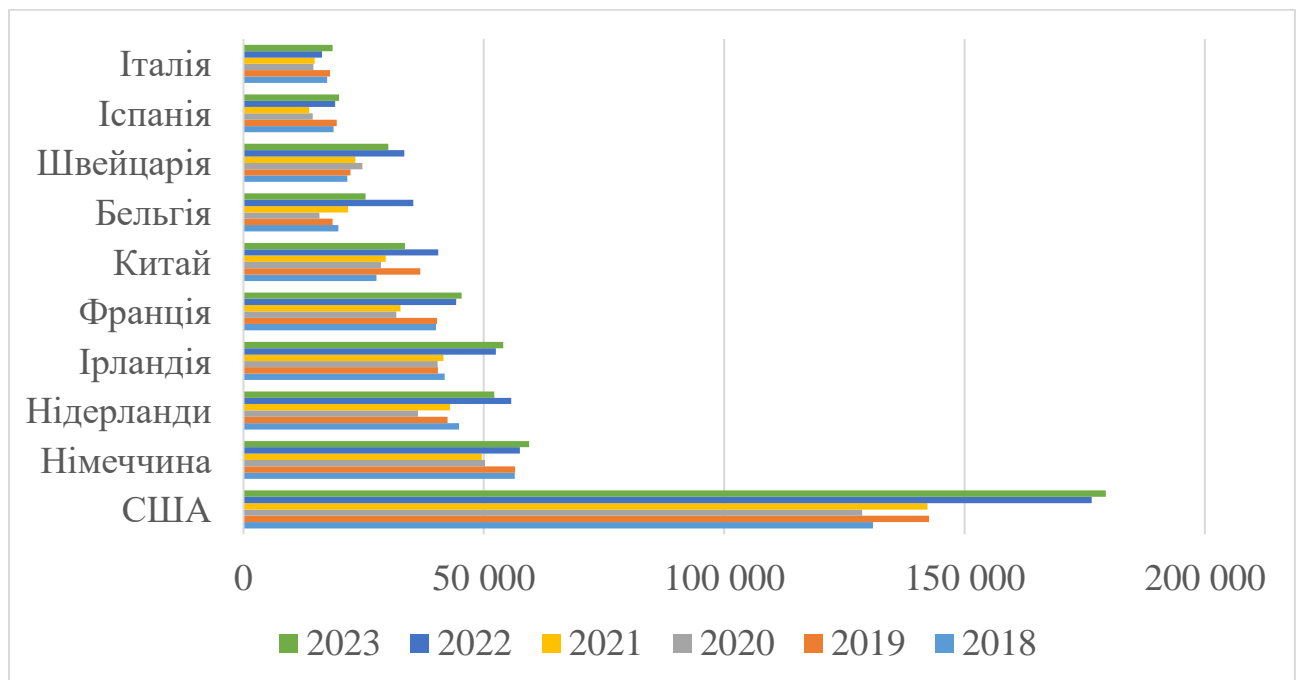

Рис. 2.11. Топ-10 країн експортерів Великої Британії в 2018-2023 рр., млн фунтів стерлінгів. Складено за матеріалами [22, 24]

Основними партнерами для експорту Великої Британії залишаються США постійно залишаються найбільшим експортним ринком Великої Британії. Експорт зріс на 48,4% з 2018 по 2023 рік, досягнувши 179,4 мільярда фунтів

стерлінгів. Це зростання пояснюється високим попитом на британські послуги, фармацевтичні препарати та машинобудування. Також залишаються ключовим партнером Німеччина, незважаючи на труднощі, пов'язані з Brexit, експорт до Німеччини зріс на 6,1%, що підкреслює стійкість британсько-німецьких торговельних відносин, особливо в автомобільному та промисловому секторах. Також експорт до Ірландії значно зріс на 53,8%, що відображає тісні економічні зв'язки та спільні ланцюги поставок, зокрема в сільському господарстві та виробництві. Нові тенденції на експортних ринках Великої Британії:

— Торговельні угоди: прагнення Великої Британії до нових торговельних угод, таких як нещодавня угода зі США, спрямоване на зниження тарифів та відкриття ринків для британських експортерів, особливо в таких секторах, як автомобільна промисловість та сільське господарство.

— Диверсифікація: британські експортери все частіше орієнтуються на ринки, що розвиваються, в Азії та на Близькому Сході, прагнучи пом'якшити ризики, пов'язані з надмірною залежністю від традиційних ринків.

— Цифрова торгівля: зростає акцент на цифровій торгівлі та електронній комерції, а британські компанії використовують технології для ефективнішого охоплення клієнтів по всьому світу [43].

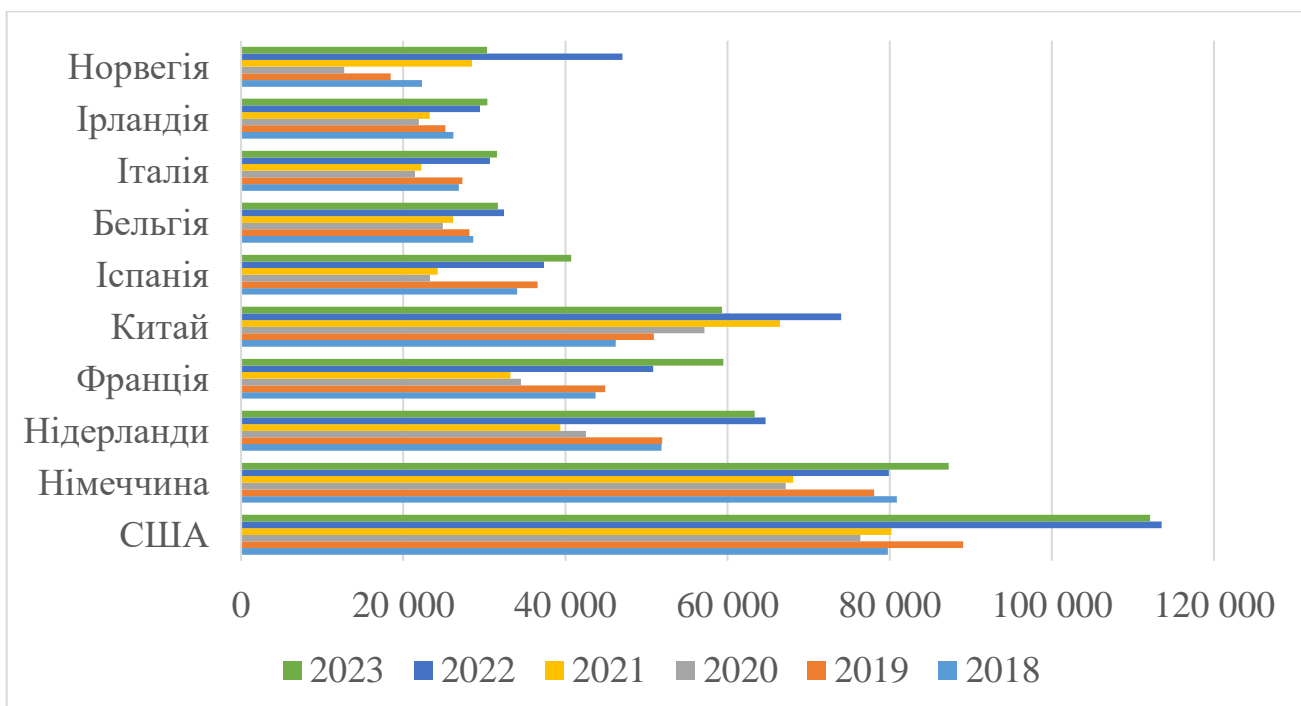

Рис. 2.12. Топ-10 країн імпортерів Великої Британії в 2018-2023 рр., млн фунт стерлінгів. Складено за матеріалами [22, 24]

Основними партнерами для імпорту Великої Британії залишаються США залишаються значним джерелом імпорту, зі збільшенням на 13,5% за цей період, переважно в галузі машинобудування, фармацевтичної продукції та аерокосмічних компонентів. Також європейським ключовим партнером є Німеччина, незважаючи на незначне зниження, Німеччина продовжує бути ключовим постачальником, особливо транспортних засобів та промислового обладнання. Нідерланди та Франція з цими країнами спостерігають суттєве зростання експорту до Великої Британії, що відображає міцні торговельні зв'язки та важливість ланцюгів поставок ЄС. Нові тенденції на імпортичних ринках Великої Британії

— Диверсифікація: після Brexit Велика Британія диверсифікує свої джерела імпорту, прагнучи нових торговельних угод за межами ЄС.

— Цифрова торгівля: зростає акцент на цифровій торгівлі та електронній комерції, що впливає на структури імпорту та логістику [44].

Таблиця 2.5

Товарна структура імпорту Великої Британії в 2018-2024 рр., млрд фунт стерлінгів

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Автомобілі	33,9	34,5	27,1	25,1	33,0	45,4	44,4
Лікарські та фармацевтичні продукти	24,8	23,9	22,2	21,8	30,7	25,6	27,2
Рафінована нафта	21,1	20,0	9,9	12,2	30,3	27,7	26,9
Сира нафта	20,0	19,6	12,3	17,6	32,3	26,6	25,0
Механічні генератори (проміжні)	20,7	21,0	14,4	14,8	22,1	26,5	23,1
Телекомунікаційне та звукове обладнання (капітальне)	19,4	19,8	18,6	16,8	22,5	22,9	21,6
Різні електротовари (проміжні)	16,2	16,3	13,6	16,7	19,7	21,5	20,2
Одяг	20,1	20,9	20,8	17,0	21,2	17,6	16,7
Газ	10,8	6,7	4,8	20,0	49,0	21,2	14,1
Офісна техніка (капітальне)	13,3	13,6	14,3	13,8	16,1	14,2	14,6
Інші види виробництва (споживчі)	13,2	13,7	13,2	14,4	15,9	15,1	15,0
Овочі та фрукти	11,1	11,6	11,6	11,5	12,4	13,5	14,9
Невизначені товари	5,8	17,2	10,7	13,8	12,0	3,0	11,7
Різні металеві вироби	12,7	12,7	10,2	12,0	13,8	13,3	13,9
Кольорові метали	10,3	12,2	14,2	18,1	14,1	13,4	13,4
Загальнопромислове обладнання (капітальне)	8,7	9,1	7,8	9,2	12,4	13,1	13,3
Наукові прилади (капітальне)	8,4	9,1	9,3	8,8	11,4	12,0	11,9
Дорожні транспортні засоби, крім автомобілів (проміжні)	14,3	13,7	10,2	10,9	11,1	13,0	12,0

Літаки	8,6	8,6	6,4	4,8	7,0	11,8	11,2
Напої та тютюнові вироби	9,2	9,5	9,8	9,8	11,3	11,7	11,5
Дорожні транспортні засоби, крім автомобілів (капітальне)	7,0	8,3	6,1	8,1	9,9	12,6	12,1
Загальнопромислове обладнання (проміжні)	7,8	8,3	6,7	7,4	8,8	9,6	9,7
Туалетні та миючі засоби	6,7	6,9	6,7	6,6	7,7	8,5	9,0
М'ясо та м'ясні напівфабрикати	6,7	6,6	6,3	6,4	7,8	8,4	8,7
Різні електротовари (капітальне)	4,9	5,4	5,2	5,9	7,7	7,8	7,9
Органічні хімікати	8,3	8,1	7,6	9,2	12,8	11,4	8,1
Чавуна та сталь	6,9	6,4	4,6	6,8	8,1	7,3	7,4
Папір та картон	6,5	6,5	5,9	6,1	8,3	7,3	7,2
Зернові	4,1	4,3	4,5	4,5	6,0	6,7	7,2
Виробництво мінеральних речовин	6,8	6,6	4,8	6,8	8,0	7,1	7,1

Складено за матеріалами: [21, 22, 23, 24]

З представленої таблиці 2.5 продемонстровано основні групи товарів імпорту Великої Британії в період 2018-2024 рр. Розглянемо детально кожну групу товарів в якій відбулося зростання імпорту: виробництво мінеральних речовин - 4,41%, чавуна та сталь - 7,25%, різні металеві вироби - 9,45%, лікарські та фармацевтичні продукти - 9,68%, офісна техніка (капітальне) - 9,77%, папір та картон - 10,77%, телекомунікаційне та звукове обладнання (капітальне) - 11,34%, механічні генератори (проміжні) - 11,59%, інші види виробництва (споживчі) - 13,64%, загальнопромислове обладнання (проміжні) - 24,36%, різні електротовари (проміжні) - 24,69%, сира нафта - 25,00%, напої та тютюнові вироби - 25,00%, рафінована нафта - 27,49%, м'ясо та м'ясні напівфабрикати - 29,85%, кольорові метали - 30,10%, літаки - 30,23%, газ - 30,56%, автомобілі - 30,97%, овочі та фрукти - 34,23%, туалетні та миючі засоби - 34,33%, наукові прилади (капітальне) - 41,67%, загальнопромислове обладнання (капітальне) - 52,87%, різні електротовари (капітальне) - 61,22%, дорожні транспортні засоби, крім автомобілів (капітальне) - 72,86%, зернові - 75,61%, невизначені товари - 101,72%.

Розглянемо детально кожну групу товарів в якій відбулося зменшення імпорту: одяг – (-16,92%), дорожні транспортні засоби, крім автомобілів (проміжні) - (-16,08%), органічні хімікати – (-2,41%).

Товарна структура експорту Великої Британії в 2018-2024 рр., млрд фунт
стерлінгів

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Механічні генератори (проміжні)	24,1	25,9	20,1	21,2	27,7	34,5	32,7
Автомобілі	33,1	33,0	24,0	27,4	29,0	34,8	32,8
Лікарські та фармацевтичні продукти	24,1	23,1	21,0	21,2	27,5	26,0	24,6
Сира нафта	23,9	22,7	16,0	18,4	29,1	21,1	16,8
Кольорові метали	9,0	9,3	14,4	15,9	14,2	11,1	10,9
Літаки	15,3	14,6	10,2	9,8	10,7	11,8	12,6
Наукові прилади (капітальні)	9,2	9,8	8,7	10,2	10,9	11,7	11,8
Напої та тютюнові вироби	10,8	11,4	10,0	10,8	12,9	12,0	11,8
Рафінована нафта	13,9	13,3	7,3	10,8	18,9	13,2	10,9
Різні електротовари (проміжні)	9,1	9,3	8,3	9,0	9,9	10,0	10,0
Загальнопромислове обладнання (капітальні)	8,0	8,4	7,7	8,5	9,6	10,8	10,0
Загальнопромислове обладнання (проміжні)	6,8	7,3	6,4	6,6	7,8	8,5	8,9
Різні металеві вироби	6,2	6,6	5,9	6,6	7,4	8,0	8,7
Інші вироби (споживчі)	8,8	8,8	7,9	7,0	7,9	8,2	8,2
Спеціалізовані машини (капітальні)	6,7	6,6	5,9	6,8	7,8	8,6	7,6
Телекомунікаційне та звукове обладнання (капітальні)	5,9	6,2	5,4	5,2	6,1	6,5	7,0
Металеві руди та брухт	4,6	4,4	4,4	7,4	7,8	6,3	6,3
Різні електротовари (капітальні)	4,8	5,1	4,9	5,2	5,4	5,5	5,8
Туалетні та миючі засоби	5,3	5,3	5,1	5,3	5,5	5,6	5,7
Органічні хімікати	9,0	9,0	9,7	7,8	9,9	10,1	6,0
Інші хімікати	5,9	6,2	7,0	7,1	6,7	5,9	5,6
Чавунні метали та сталь	4,8	4,5	3,8	4,7	5,9	5,4	4,8
Дорожні транспортні засоби, крім автомобілів (проміжні)	5,9	5,6	4,4	4,2	4,8	5,0	4,8
Офісне обладнання (капітальні)	4,6	4,9	4,5	4,4	5,0	4,4	4,3
Газ	3,1	2,4	1,5	4,9	19,7	3,9	4,0
Невизначені товари	3,0	15,9	12,1	8,0	34,0	19,9	7,2
Неорганічні хімікати	1,6	1,6	2,0	2,9	3,7	2,9	3,7
Витвори мистецтва	5,6	5,3	3,0	3,8	4,9	4,1	3,9
Дорожні транспортні засоби, крім автомобілів (капітальні)	2,4	2,3	1,9	2,3	3,2	4,1	3,9
Вироби з мінеральної сировини	4,2	3,7	2,7	2,9	3,7	3,2	3,4

Складено за матеріалами: [21, 22, 23, 24]

З представленої таблиці 2.6 продемонстровано основні групи товарів експорту Великої Британії в період 2018-2024 рр. Розглянемо детально кожену групу товарів в якій відбулося зростання експорту: чавунні метали та сталь - 0,00%, лікарські та фармацевтичні продукти - 2,07%, туалетні та миючі засоби - 7,55%, напої та тютюнові вироби - 9,26%, різні електротовари (проміжні) - 9,89%,

спеціалізовані машини (капітальні) - 13,43%, телекомунікаційне та звукове обладнання (капітальні) - 18,64%, різні електротовари (капітальні) - 20,83%, кольорові метали - 21,11%, загальнопромислове обладнання (капітальні) - 25,00%, наукові прилади (капітальні) - 28,26%, газ - 29,03%, загальнопромислове обладнання (проміжні) - 30,88%, механічні генератори (проміжні) - 35,68%, металеві руди та брухт - 36,96%, різні металеві вироби - 40,32%, дорожні транспортні засоби, крім автомобілів (капітальні) - 62,50%, неорганічні хімікати - 131,25%, невизначені товари - 140,00%.

Розглянемо детально кожену групу товарів в якій відбулося зменшення експорту: органічні хімікати - (-33,33%), витвори мистецтва - (-30,36%), сира нафта - (-29,71%), рафінована нафта - (-21,58%), вироби з мінеральної сировини - (-19,05%), дорожні транспортні засоби, крім автомобілів (проміжні) - (-18,64%), літаки - (-17,65%), інші вироби (споживчі) - (-6,82%), офісне обладнання (капітальні) - (-6,52%), інші хімікати - (-5,08%), автомобілі - (-0,91%).

Таблиця 2.7

Структура експорту послуг Великої Британії в 2018-2024 рр., млрд фунт стерлінгів

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Інші бізнес-послуги	109,7	117,3	120,3	130,3	150,7	174,5	183,1
Фінансові послуги	67,1	65,8	70,8	74,5	80,7	90,5	101,4
Туристичні послуги	43,8	47,5	22,8	27,5	55,3	59,0	66,1
Телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги	25,7	26,2	29,2	30,0	36,2	44,7	46,0
Транспортні послуги	26,6	29,5	19,6	18,5	28,6	30,9	32,5
Послуги інтелектуальної власності	18,0	19,5	18,0	18,8	21,1	26,0	31,7
Страхові та пенсійні послуги	18,3	14,4	13,8	19,3	22,7	27,2	29,1
Особисті, культурні та рекреаційні послуги	4,5	5,4	3,9	4,3	4,9	6,3	6,3
Виробничі та технічні послуги	5,8	6,2	5,7	6,3	7,8	6,9	5,8
Державні послуги	3,5	3,7	3,4	2,8	3,2	2,5	3,5
Будівельні послуги	2,6	2,9	3,0	2,4	2,6	3,1	2,4

Складено за матеріалами: [21, 22, 23, 24]

З представленої таблиці 2.7 продемонстровано основні групи експорту послуг Великої Британії в період 2018-2024 рр. Розглянемо детально кожену групу послуг в якій відбулося зростання експорту: виробничі та технічні послуги

- 0,00%, державні послуги - 0,00%, транспортні послуги - 22,18%, особисті, культурні та рекреаційні послуги - 40,00%, туристичні послуги - 50,91%, фінансові послуги - 51,12%, страхові та пенсійні послуги - 59,02%, інші бізнес-послуги - 66,91%, послуги інтелектуальної власності - 76,11%, телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги - 78,99%.

Розглянемо детально кожну групу послуг в який відбулося зменшення експорту: будівельні послуги - (-7,69%).

Таблиця 2.8

Структура імпорту послуг Великої Британії в 2018-2024 рр., млрд фунт стерлінгів

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Інші бізнес-послуги	66,4	69,8	75,7	76,9	89,8	99,2	110,7
Туристичні послуги	64,2	67,9	21,2	23,6	66,7	80,4	93,3
Транспортні послуги	25,0	26,2	14,6	14,4	27,4	31,4	28,5
Фінансові послуги	15,1	16,0	14,3	15,4	16,7	19,4	18,7
Послуги інтелектуальної власності	11,0	12,8	12,1	12,6	14,5	16,6	16,3
Телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги	11,4	11,4	12,2	10,8	12,2	15,9	15,9
Страхові та пенсійні послуги	7,3	5,0	3,5	6,2	5,9	9,5	12,4
Особисті, культурні та рекреаційні послуги	5,9	6,4	6,7	8,1	7,7	9,3	9,7
Будівельні послуги	1,9	2,7	4,0	3,2	3,0	3,2	3,4
Виробничі та технічні послуги	2,2	2,7	2,5	3,2	4,0	3,6	3,1
Державні послуги	3,7	3,7	3,7	3,2	3,7	3,5	2,2

Складено за матеріалами: [21, 22, 23, 24]

З представленої таблиці 2.8 продемонстровано основні групи імпорту послуг Великої Британії в період 2018-2024 рр. Розглянемо детально кожну групу послуг в який відбулося зростання імпорту: транспортні послуги - 14,00%, фінансові послуги - 23,84%, телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги - 39,47%, виробничі та технічні послуги - 40,91%, туристичні послуги - 45,33%, послуги інтелектуальної власності - 48,18%, особисті, культурні та рекреаційні послуги - 64,41%, інші бізнес-послуги - 66,72%, страхові та пенсійні послуги - 69,86%, будівельні послуги - 78,95%.

Розглянемо детально кожну групу послуг в який відбулося зменшення імпорту: державні послуги – (-40,54%).

Імпорт Великої Британії за регіонами Великої Британії в 2024 р., млрд фунт стерлінгів

Регіон	Імпорт товарів	Імпорт послуг	Сукупний імпорт	Відсоток імпорту товарів по регіоні	Відсоток імпорту послуг в регіоні	Сукупного імпорту по регіонам
Північний схід регіон (North East)	13,10	5,32	18,43	71,10%	28,90%	2,07%
Північний захід регіон (North West)	48,90	22,31	71,21	68,67%	31,33%	7,98%
Йоркшир і Гамбер (Yorkshire and The Humber)	39,56	12,05	51,60	76,65%	23,35%	5,78%
Іст-Мідлендс (East Midlands)	35,57	8,47	44,04	80,78%	19,22%	4,94%
Вест-Мідлендс (West Midlands)	46,24	13,27	59,51	77,70%	22,30%	6,67%
Східна Англія (East of England)	50,98	22,72	73,70	69,17%	30,83%	8,26%
Лондон (London)	89,48	90,15	179,63	49,81%	50,19%	20,13%
Південний східний регіон (South East)	125,59	32,26	157,84	79,56%	20,44%	17,69%
Південний західний регіон (South West)	28,79	12,17	40,96	70,28%	29,72%	4,59%
Уельс (Wales)	24,87	5,51	30,38	81,87%	18,13%	3,40%
Шотландія (Scotland)	25,68	17,68	43,36	59,23%	40,77%	4,86%
Північна Ірландія (Northern Ireland)	12,28	3,43	15,71	78,15%	21,85%	1,76%
Нерозподілений імпорт (Unallocated)	72,02	6,17	78,19	92,11%	7,89%	8,76%
Поза регіоном (Extra-regio)	27,60	0,00	27,60	100,00%	0,00%	3,09%
Сполучене Королівство (United Kingdom)	640,66	251,51	892,17			100%

Складено за матеріалами: [45]

У 2024 році загальний обсяг імпорту Великої Британії склав 892,2 млрд фунт стерлінгів, з яких 640,7 млрд фунт стерлінгів припадало на товари (71,8%), а 251,5 млрд фунт стерлінгів – на послуги (28,2%). Спостерігається чітка регіональна диференціація у структурі імпорту як за обсягом, так і за часткою товарів і послуг. Найбільшим імпортером серед регіонів став Лондон, який забезпечив 20,13% загального імпорту країни (179,6 млрд фунт стерлінгів). Важливо відзначити, що Лондон має унікальний баланс між імпортом товарів

(89,5 млрд фунт стерлінгів) і послуг (90,1 млрд фунт стерлінгів), що свідчить про його значну роль як фінансового, логістичного та ділового центру країни. Південний Схід Англії займає друге місце з обсягом імпорту 157,8 млрд фунт стерлінгів (17,69%), значною мірою за рахунок товарів (понад 79%). Це може бути пов'язано з наявністю портів, великих логістичних хабів і промислових зон. Інші регіони, такі як Схід Англії (73,7 млрд фунт стерлінгів, 8,26%), Північний Захід (71,2 млрд фунт стерлінгів, 7,98%), та Західні Мідленди (59,5 млрд фунт стерлінгів, 6,67%) демонструють стабільно високі показники імпорту, при цьому переважна частка припадає саме на товари. Наприклад, у Західних Мідлендах частка імпорту товарів складає майже 78%. У свою чергу, Шотландія має більш збалансовану структуру імпорту: товари становлять 59,2%, а послуги – 40,8% від загального обсягу (43,4 млрд фунт стерлінгів). Це підкреслює важливість сектора послуг, зокрема енергетики, нафтогазової галузі та фінансових послуг у цьому регіоні. Найменший внесок у загальний імпорт країни зробила Північна Ірландія – лише 1,76% (15,7 млрд фунт стерлінгів), що, ймовірно, пов'язано з її географічною ізоляцією, меншим економічним потенціалом та особливостями митного регулювання після Brexit. Також слід звернути увагу на категорії «Нерозподілено» (78,2 млрд фунт стерлінгів, 8,76%) та «Екстра-регіон» (27,6 млрд фунт стерлінгів, 3,09%), які включають імпорт, не закріплений за жодним із конкретних регіонів. Такі показники можуть бути зумовлені централізованими закупівлями, спеціальними митними складами або статистичними особливостями обліку. Загалом, імпортна активність Великої Британії зосереджена у південних та економічно розвиненіших регіонах, особливо в Лондоні та Південному Сході. Ці регіони відіграють вирішальну роль у міжнародній торгівлі країни та зумовлюють загальні тренди в структурі імпорту [46].

Експорт Великої Британії за регіонами Великої Британії в 2024 р., млрд фунт стерлінгів

	Експорт товарів	Експорт послуг	Сукупний експорт	Відсоток експорт товарів в регіоні	Відсоток експорт послуг в регіоні	Розподілення сукупного експорт по регіонам
Північний схід регіон (North East)	11,97	7,13	19,10	62,69%	37,31%	2,25%
Північний захід регіон (North West)	37,27	31,19	68,46	54,44%	45,56%	8,07%
Йоркшир і Гамбер (Yorkshire and The Humber)	21,14	17,23	38,37	55,10%	44,90%	4,53%
Іст-Мідлендс (East Midlands)	26,55	9,66	36,21	73,31%	26,69%	4,27%
Вест-Мідлендс (West Midlands)	35,45	17,41	52,87	67,06%	32,94%	6,23%
Східна Англія (East of England)	31,35	27,35	58,70	53,41%	46,59%	6,92%
Лондон (London)	49,70	185,87	235,58	21,10%	78,90%	27,78%
Південний східний регіон (South East)	50,12	52,53	102,65	48,83%	51,17%	12,10%
Південний західний регіон (South West)	25,60	19,06	44,66	57,33%	42,67%	5,27%
Уельс (Wales)	22,31	9,37	31,68	70,42%	29,58%	3,74%
Шотландія (Scotland)	34,37	30,18	64,55	53,24%	46,76%	7,61%
Північна Ірландія (Northern Ireland)	10,89	6,91	17,81	61,17%	38,83%	2,10%
Нерозподілений імпорт (Unallocated)	50,48	0	50,48	100,00%	0,00%	5,95%
Поза регіоном (Extra-regio)	26,85	0	26,85	100,00%	0,00%	3,17%
Сполучене Королівство (United Kingdom)	434,12	413,92	848,05			100%

Складено за матеріалами: [45]

У 2024 році загальний обсяг експорту Великої Британії склав 848,1 млрд фунт стерлінгів, з яких 434,1 млрд фунт стерлінгів (51,2%) припадало на експорт товарів, а 413,9 млрд фунт стерлінгів (48,8%) – на експорт послуг. Таким чином, структура експорту демонструє майже паритет між товарами і послугами, що свідчить про високий рівень диверсифікації британської економіки. Найвищий обсяг експорту серед усіх регіонів традиційно продемонстрував Лондон – 235,6

млрд фунт стерлінгів, що становить 27,78% загального експорту країни. Водночас Лондон відрізняється унікальною структурою: 78,9% експорту становлять послуги, що підтверджує його провідну роль у міжнародному фінансовому, страховому, юридичному та консалтинговому секторах. Другим за обсягом експорту є Південний Схід Англії – 102,7 млрд фунт стерлінгів (12,10%), з приблизно рівномірним розподілом між товарами (48,8%) і послугами (51,2%). Висока частка послуг свідчить про наявність розвиненої сервісної економіки поруч із промисловістю та логістикою. Інші ключові експортери включають:

- Північний Захід Англії – 68,5 млрд фунт стерлінгів (8,07%);
- Шотландію – 64,6 млрд фунт стерлінгів (7,61%);
- Схід Англії – 58,7 млрд фунт стерлінгів (6,92%);
- Західні Мідленди – 52,9 млрд фунт стерлінгів (6,23%).

Ці регіони мають більш збалансовану структуру експорту або з перевагою товарного експорту, що пояснюється наявністю великих промислових кластерів (автомобільна, хімічна, фармацевтична промисловість, енергетика тощо). Східні Мідленди (73,3% товарів) і Уельс (70,4% товарів) демонструють високу залежність від експорту товарів. Це вказує на домінування промислових виробництв, зокрема машинобудування, металургії та енергетики [47].

У той же час, Південний Захід та Йоркшир і Хамбер мають наближену до середньої структуру експорту з часткою послуг понад 40%, що свідчить про поступову сервісну трансформацію. Північний Схід і Північна Ірландія залишаються регіонами з відносно невеликим внеском до загального експорту країни – 2,25% і 2,10% відповідно. Їх структура експорту тяжіє до товарів, що характерно для менш урбанізованих або географічно віддалених регіонів. Категорії «Нерозподілено» (50,5 млрд фунт стерлінгів, 5,95%) і «Екстра-регіон» (26,9 млрд фунт стерлінгів, 3,17%) охоплюють експорт, що не прив'язаний до конкретного географічного регіону, наприклад, у випадку централізованих державних експортних контрактів або митних складів. Загалом, регіональна картина експорту Великої Британії демонструє високу концентрацію сервісного експорту у Лондоні та Південному Сході, а також промислову орієнтацію північних і центральних регіонів. Така структура дозволяє країні ефективно

адаптуватися до змін на міжнародних ринках, зберігаючи стабільність торговельного балансу.

Зовнішня торгівля (експорт/імпорт) має сильний позитивний зв'язок з ВВП, населенням і між собою – це підтверджує, що Велика Британія є глибоко інтегрованою у світову економіку. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) мають лише помірну кореляцію з іншими змінними – вони чутливі до інших факторів: політичної стабільності, регуляторної політики, податків. Найбільш критичним є негативний зв'язок торгового балансу з основними макропоказниками, що вказує на структурну залежність від імпорту, навіть в умовах економічного зростання.

2.3. Перспективи макроекономічного розвитку Великої Британії

Майбутня траєкторія макроекономічного розвитку Великої Британії тісно пов'язана з її здатністю ефективно реагувати на зміну глобальної динаміки та внутрішні структурні зрушення. Після Brexit та пандемії COVID-19 Велика Британія стикається як з можливостями, так і з невизначеностями, які формуватимуть її економічний ландшафт у найближчі роки. Ключові сфери, такі як інвестиції в інновації, зелений перехід, реформи ринку праці та переорієнтація торговельної політики, відіграватимуть ключову роль у визначенні сталого зростання [48, с.42].

Хоча короткострокові виклики насуваються, дані свідчать про те, що зосередження на сталому зростанні є ключем до довгострокової економічної та фінансової стійкості. Уряд Великої Британії має можливість спрямувати технологічні, інституційні та поведінкові інновації в період глобальних структурних змін. Уряд повинен скористатися переходом до сталої, інклюзивної та стійкої економіки, щоб відродити зростання продуктивності та стимулювати інновації за допомогою узгодженого, надійного та цілеспрямованого набору політик. Перетин між екологічними цілями та фінансовою стійкістю вимагає стратегічних, цілеспрямованих інвестицій, регуляторних інновацій та інтелектуального підходу до управління боргом з розширеними фінансовими правилами. Це можливість розкрити нові, інтелектуальні, стійкі форми

зростання. Історія зростання 21-го століття – це історія ефективності, інновацій та високої заробітної плати. Його створення та забезпечення інклюзивності передбачатиме фундаментальні структурні трансформації. Це має бути ретельно керовано, але можливості занадто великі, щоб їх втратити.

Рис. 2.13. Основні макроекономічні перспективи розвитку Великої Британії [45,46,48,49,52]

Завданням залишається стимулювання збільшення державних та приватних інвестицій у Великій Британії та підтримувати інновації для підвищення продуктивності:

— Збільшити щорічні державні інвестиції на еквівалент щонайменше 1% ВВП, або 26 мільярдів фунтів стерлінгів (за поточними цінами), стимулюючи інвестиції в ключові сектори, такі як енергетика, транспорт та житлово-комунальний господарство.

— Використовувати набір політичних інструментів для підтримки та спрямування приватних інвестицій у можливості, що надаються глобальним переходом до ефективної, стійкої та інклюзивної економіки.

— Прямо підтримувати сектор знань, цифровізацію та штучний інтелект для підвищення ефективності використання ресурсів та енергії.

— Обмежувати розробку нових нафтогазових родовищ у Північному морі та інвестувати в енергоефективні будівлі та мережеву інфраструктуру для підтримки відновлюваної енергетики [52].

Не менш важливим залишається сприяти новим методологіям для кращого відображення характеру структурних змін, а саме:

— Використовувати економічні підходи, які інформують про ризики та можливості, а не намагатися прогнозувати структурні зміни.

— Визнати, що традиційні підходи до співвідношення витрат і вигод є невідповідними інструментами для оцінки незначних структурних змін. Запровадити аналіз ризиків і можливостей для оцінки політики, розробленої для стимулювання системних трансформацій.

— Zobov'язати Казначейство провести ретельний огляд своїх методологій прогнозування для оцінки динамічних змін, чітко виклавши свій підхід до моделювання масштабних ризиків [52].

Сприяння фіскальній стійкості шляхом тимчасових та цільових запозичень для інвестування допоможе в напрямках:

— Скоригувати фіскальні правила, щоб визнати, що запозичення для вигідних чистих державних інвестицій зменшують співвідношення боргу до ВВП з часом та є фіскально відповідальними, а також враховувати чистий капітал державного та приватного секторів.

— Забезпечити спрямування обмежених державних ресурсів на сектори, близькі до технологічного або поведінкового переломного моменту, а також на

зростаючі сфери, де Велика Британія має поточну або потенційну порівняльну перевагу. Використати інвестиції приватного сектору за допомогою чіткої та передбачуваної політики.

— Розробити довгострокову, послідовну та передбачувану політику, що базується на національній стратегії зростання, інновацій та навичок, щоб забезпечити інвесторам більшу ясність та впевненість у тому, що інвестиції в сектори, що сильно керуються політикою та регулюються, такі як енергетика, житло та транспорт, будуть прибутковими.

— Зобов'язатися до впровадження комплексного та скоординованого комплексу політик, що вирішує численні проблеми ринкових збоїв та перешкоди для інвестицій, включаючи ціноутворення на ресурси та вуглець, амбітні стандарти чи правила, реформу планування, підтримку досліджень та розробок та їх впровадження, а також подальші механізми для каталізації приватного капіталу до сталого та продуктивного інвестування.

— Створити спеціалізовану, незалежну політичну установу, зосереджену на пошуку рішень проблеми продуктивності країни та аналізі її взаємодії з імперативами сталого розвитку – це може притягнути політиків до відповідальності за неадекватну політику для довгострокового процвітання.

Також, управління змінами та збоями залишається пріоритетом в напрямках:

— Визнати, що необхідно робити стратегічний вибір, і що фактично не існує «технологічно нейтрального» варіанту.

— Забезпечити інституційний потенціал для кращого розуміння характеру структурних змін та стимулів для забезпечення змін, а не лише для встановлення цілей.

— Управління збоями та дислокаціями, реагуючи на розподільчий вплив усіх політик як частину узгодженої стратегії розвитку навичок та зростання, щоб забезпечити розподіл ризиків та можливостей нової економіки [52].

Підсумовуючи, макроекономічні перспективи Великої Британії в середньостроковій та довгостроковій перспективі формуються поєднанням структурних переваг та нових викликів. Країна продовжує отримувати вигоду від свого добре розвиненого сектору послуг, глобального фінансового впливу та

сильної інституційної бази. Однак її економіка залишається вразливою до зовнішніх потрясінь, геополітичної невизначеності та структурних торговельних дисбалансів [50, с. 59].

Майбутнє зростання дедалі більше залежатиме від успішного впровадження адаптивної фіскальної та торговельної політики, інвестицій в інновації та інфраструктуру, а також покращення економічних відносин з глобальними партнерами після Brexit. Крім того, залучення та утримання прямих іноземних інвестицій матиме вирішальне значення, особливо у високоцінних секторах, таких як зелена енергетика, технології та передове виробництво [51].

Висновки до другого розділу

1. Аналіз макроекономічної ситуації Великої Британії демонструє складний та мінливий економічний ландшафт. Протягом останніх десятиліть Велика Британія зберігала свій статус великої світової економіки, що підтримується потужним сектором послуг, значним припливом іноземних інвестицій та високим рівнем ВВП на душу населення. Однак нещодавні зміни, включаючи вплив Brexit, інфляційний тиск та коливання торговельного балансу, призвели до волатильності та виявили структурні слабкості, особливо у виробничому та торговельному секторах.

2. Поточні особливості та загрози економічному розвитку Великої Британії включають постійний торговельний дефіцит, зростання державного боргу та зростання економічної нерівності. Країна стикається зі зовнішніми ризиками, такими як геополітична нестабільність, світові цінові шоки на енергоносії та зміни в динаміці міжнародної торгівлі. Усередині країни стагнація продуктивності, демографічний тиск та регіональна нерівність кидають виклик сталому економічному прогресу. Ці ризики вимагають комплексної політики, яка збалансує фіскальну відповідальність з інвестиціями, що стимулюють зростання.

3. Незважаючи на ці виклики, перспективи макроекономічного розвитку Великої Британії залишаються обережно оптимістичними. Стратегічний акцент на інноваціях, зеленому переході, цифровій економіці та диверсифікації світової торгівлі забезпечує довгострокову стійкість Великої Британії. Зміцнення зв'язків

з іноземними інвестиціями, підвищення продуктивності та підвищення конкурентоспроможності ключових галузей промисловості будуть надзвичайно важливими. Завдяки ефективному економічному управлінню та цілеспрямованим реформам Велика Британія зберігає потенціал адаптуватися до глобальних змін та підтримувати сильну макроекономічну траєкторію.

ВИСНОВКИ

1. Макроекономічний розвиток — це складний процес, що включає зміни ключових економічних показників на національному рівні. Він визначається динамікою таких основних складових, як економічне зростання, зайнятість, інфляція, зовнішня торгівля, а також фінансові й соціальні процеси.

До головних показників макроекономічного розвитку належать валовий внутрішній продукт (ВВП), рівень зайнятості, інфляція, фінансова стабільність, державний борг і зовнішньоекономічні показники. Ці елементи тісно пов'язані між собою, і зміни в одному можуть викликати значні коливання в усій економічній системі.

Ключовим завданням макроекономічного розвитку є забезпечення сталого економічного зростання, що вимагає раціонального використання ресурсів, оптимізації виробництва та інвестицій. Це зростання має бути збалансованим, щоб сприяти зменшенню соціальної нерівності і підвищенню рівня життя населення. Досягнення макроекономічного розвитку також залежить від ефективної економічної політики, що охоплює управління грошово-кредитною, фіскальною та структурною політиками держави, спрямованими на підтримку стабільності економіки та покращення добробуту громадян.

2. Сучасні фактори макроекономічного розвитку країн формуються через взаємодію внутрішніх і зовнішніх чинників, які впливають на ефективність економічної політики та рівень розвитку національних економік. До них належать технологічні інновації, глобалізаційні процеси, зміни в міжнародній торгівлі, демографічні трансформації, а також політичні і соціальні зміни.

У сучасних умовах технології відіграють ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності держав на світовій арені. Глобалізація відкриває нові можливості для розвитку торгівлі, інвестицій і міжнародної співпраці, проте водночас створює виклики у вигляді посилення конкуренції, економічної залежності та ризиків, пов'язаних із зовнішніми потрясіннями. Демографічні зміни зумовлюють необхідність адаптації економічної політики, зокрема в питаннях зайнятості, соціального забезпечення, пенсійних реформ та розвитку

інфраструктури для підтримки якості життя населення. Політичні й соціальні фактори, такі як стабільність уряду, ефективність інститутів і рівень корупції, суттєво впливають на макроекономічний стан країни. Демократичні перетворення, правова система та прозорість державних процесів є важливими для забезпечення економічної стабільності і сталого зростання.

3. Макроекономічний аналіз Великої Британії демонструє стійкість країни як високододаткової, орієнтованої на послуги економіки з сильною глобальною присутністю. Протягом аналізованого періоду Велика Британія підтримувала стабільне зростання ВВП та залучала значні обсяги прямих іноземних інвестицій, зокрема зі Сполучених Штатів та європейських партнерів. Однак економіка також демонструвала ознаки структурного дисбалансу, включаючи постійний торговельний дефіцит та регіональні економічні відмінності. Ці проблеми ще більше посилюються зовнішніми потрясіннями, такими як Brexit, пандемія COVID-19 та волатильність світового ринку. Загалом, поточний макроекономічний ландшафт Великої Британії відображає як сильні сторони диверсифікованої економіки, так і вразливості, що вимагають цілеспрямованого політичного втручання для підтримки сталого зростання та довгострокової стабільності.

4. Сучасний етап економічного розвитку Великої Британії характеризується глибокими структурними змінами, зумовленими як внутрішніми трансформаціями, так і глобальними викликами. Вихід країни з Європейського Союзу спричинив перебудову зовнішньоекономічних зв'язків, що призвело до зниження темпів торгівлі з основними європейськими партнерами. Накопичення зовнішньої заборгованості, нестабільність платіжного балансу та високий рівень імпорту залишаються серед основних загроз для довгострокової макроекономічної стабільності. Також зростає вплив інфляційних ризиків, енергетичної нестабільності та нерівномірного розвитку регіонів країни. Водночас збереження високих обсягів прямих іноземних інвестицій, гнучкий ринок праці та лідерство у сфері послуг залишаються ключовими перевагами, на яких можна будувати стратегії стійкого економічного зростання.

5. Хоча макроекономічні перспективи для Великої Британії демонструють

позитивний потенціал, вони вимагають проактивного економічного управління, стійкості до світових тенденцій та зосередження на довгостроковій конкурентоспроможності для повної реалізації своїх перспектив розвитку. Кореляційний аналіз ключових макроекономічних показників демонструє, що економічне зростання у Великій Британії тісно пов'язане з динамікою міжнародної торгівлі та демографічними тенденціями. Проте, постійний торговельний дефіцит, незважаючи на зростання як експорту, так і ВВП, підкреслює критичну структурну проблему, яку необхідно вирішити для забезпечення сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Самуельсон П., Нордгауз В. Економіка. К. : Основи, 2010. 720 с.
2. Дорнбуш Р., Фішер С., Старц Р. Макроекономіка. К. : Основи, 2002. 560 с.
3. Бланшар О. Макроекономіка. К. : Лібра, 2019. 512 с.
4. Кейси Л. Економічне зростання: моделі, тенденції, політика. Харків : Фоліо, 2021. 368 с.
5. Ковальчук Т. Т. Макроекономічна політика в системі державного регулювання. К. : КНЕУ, 2015. 274 с.
6. Чугунов І. Я., Карлін М. І. Макроекономіка. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 468 с.
7. Гальчинський А. Макроекономіка: навчальний посібник. К. : Видавничий дім "Академперіодика", 2009. 384 с.
8. Keynes J. M. The General Theory of Employment, Interest and Money. London : Palgrave Macmillan, 2007. 472 p.
9. Romer D. Advanced Macroeconomics. New York : McGraw-Hill, 2018. 688 p.
10. Barro R. J., Sala-i-Martin X. Economic Growth. Cambridge : MIT Press, 2004. 672 p.
11. Krugman P., Obstfeld M. International Economics: Theory and Policy. — Boston : Pearson, 2017. 648 p.
12. Lucas R. E. Studies in Business-Cycle Theory. Cambridge : MIT Press, 1981. 300 p.
13. Mankiw N. G. Principles of Macroeconomics. — Boston : Cengage Learning, 2020. 608 p.
14. Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г. Глобальна економіка. К. : Центр учбової літератури, 2012. 536 с.
15. Світова економіка: підручник / За ред. Ю.В. Макогона. Донецьк : ДонНУ, 2013. 455 с.
16. Звіденко М. А. Глобалізація і макроекономічний розвиток: вплив зовнішніх факторів на національну економіку. К. : Наукова думка, 2021. 280 с.

17. Жаліло Я. А. Економічна безпека і стратегічне планування розвитку в умовах глобалізації. К. : НІСД, 2019. 312 с.
18. Acemoglu D., Robinson J. Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty. New York : Crown Business, 2012. 544 p.
19. Schwab K. (Ed.) The Global Competitiveness Report 2023. World Economic Forum, 2023. URL : <https://ec.europa.eu/newsroom/rtd/items/795355/>
20. Сидоренко Н. М. Торговельна політика Великої Британії в умовах нових викликів. Економічний часопис-XXI. 2019. №7-8(170). С. 60–63. URL : <https://ec21.org.ua/article/view/7890>
21. OECD. United Kingdom Economic Snapshot – 2023 URL : <https://www.oecd.org/unitedkingdom>
22. World Bank. United Kingdom Overview URL : <https://www.worldbank.org/en/country/unitedkingdom>.
23. Trading Economics. United Kingdom GDP Annual Growth Rate URL : <https://tradingeconomics.com/united-kingdom/gdp-growth-annual>.
24. British foreign trade in figures URL : <https://santandertrade.com/en/portal/analyse-markets/united-kingdom/foreign-trade-in-figures?>
25. Office for National Statistics. GDP first quarterly estimate, UK: October to December 2024 URL : <https://www.ons.gov.uk/economy/grossdomesticproductgdp/bulletins/gdpfirstquarterlyestimateuk/octobertodecember2024>
26. BBC News. UK economy latest: Inflation, GDP, jobs URL : <https://www.bbc.com/news/business/economy>
27. Мельничук І. І. Соціально-економічна трансформація Великої Британії після Brexit. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2022. №52. С. 73–77.
28. Мельник Т. М. Економічні наслідки Brexit для Великої Британії та Європейського Союзу. Економіка і прогнозування. 2023. №2. С. 45–58. URL : <https://examplejournal.ua/article/view/1234>

29. Огінок С. В., Стахова Н. В., Сухович Я. Економічний стан та перспективи міжнародного співробітництва Великої Британії після Brexit. Вісник Львівської політехніки. 2023. №2. С. 50–60. URL : <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/nov/31825/vse20232-50-60.pdf>
30. Joseph Rowntree Foundation. UK Poverty 2023: The essential guide to understanding poverty in the UK URL : <https://www.jrf.org.uk/report/uk-poverty-2023>.
31. The World's Largest Trade and Investment Relationship Hangs in the Balance URL : <https://www.csis.org/analysis/worlds-largest-trade-and-investment-relationship-hangs-balance>
32. Петренко Л. М. Сучасні тенденції розвитку економіки Великої Британії. Світова економіка і міжнародні відносини. 2021. №4. С. 61–66.
33. Ковальчук Л. С. Макроекономічні тенденції у Великій Британії після виходу з ЄС. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2021. №4(217) С. 23–29. URL : <https://journals.knu.ua/economics/article/view/8901>
34. Петренко І. В. Фінансові аспекти трансформації економіки Великої Британії після Brexit. Фінанси України. 2020. №12. С. 34–42. URL : <https://finukr.org.ua/article/view/4567>
35. Centre for Economic Performance. The UK Economy: Performance and Prospects URL : <https://cep.lse.ac.uk/pubs/download/ea060.pdf>
36. Office for Budget Responsibility. Economic and Fiscal Outlook – November 2023 URL : <https://obr.uk/efo/economic-and-fiscal-outlook-november-2023/>
37. Єрмак С. А. Інфляційні процеси та грошово-кредитна політика Великої Британії. Фінанси України. 2023. № 2. С. 32–39.
38. National Institute of Economic and Social Research. UK Economic Outlook – Autumn 2023 URL : <https://www.niesr.ac.uk/publications/uk-economic-outlook-autumn-2023>.
39. Плешко І. О. Економічний аспект виходу Великої Британії із ЄС. Травневі студії: історія, міжнародні відносини. 2020. Вип. 5. С. 93–96.

40. Іваненко О. П. Вплив Brexit на зовнішньоекономічну діяльність Великої Британії. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Економіка. 2022. Вип. 3(69). С. 112–117. URL : <https://economics-journal.uzhnu.edu.ua/article/view/5678>.
41. Гісса-Іванович О., Кибич Я. Брекзїт: наслідки і перспективи (в контексті побудови нових відносин Британія – Україна – ЄС). Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент. 2020. Т. 8. С. 47–61. URL : <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/aprde/article/download/6874/7133/2027>.
42. Мартусенко І. Вектори подальшої співпраці Великої Британії та Європейського Союзу після Brexit. Економіка та суспільство. 2023. №53. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2672/2588/>
43. Financial Times. Early US trade pact is a diplomatic win as Keir Starmer struggles at home URL : <https://www.ft.com/content/43194672-0c7a-4d54-b3ff-38a23628a981>
44. EY. Trade uncertainty set to weigh on UK growth over the next two years. URL : https://www.ey.com/en_uk/newsroom/2025/04/trade-disruption-limits-uk-growth
45. The Economist. The UK's productivity puzzle. URL : <https://www.economist.com>.
46. Blow for UK's Reeves as IMF slashes growth forecasts. URL : <https://www.politico.eu/article/imf-slashes-uk-growth-forecasts-trade-war-hits-economies-rachel-reeves/>
47. Morningstar. UK GDP to grow by 1.6% in 2025 after weaker-than-expected 2024. URL : https://www.morningstar.co.uk/uk/news/AN_1737122945974406800/uk-gdp-to-grow-by-16-in-2025-after-weaker-than-expected-2024-%E2%80%94-imf.aspx
48. Соловійов О. В. Макроекономічна політика Великої Британії в умовах післякризового відновлення. Економіка і прогнозування. 2022. № 3. С. 40–47.

49. Муха В. Велика Британія після Brexit: науково-публіцистичні тлумачення перспектив розвитку. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2020. Вип. 29. С. 207–215. URL : https://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/29_2020/30.pdf
50. Дуна Н. Г., Ковтун Т. Д. Економіка Великої Британії в умовах трансформації відносин з ЄС. Бізнес Інформ. 2019. №12. С. 57–63.
51. Юрчишин В. Велика Британія після Brexit – не все пропало. Центр економічних і соціальних програм Разумкова. 2022. URL : https://razumkov.org.ua/images/2022/07/11/gre_bri.pdf
52. Boosting growth and productivity in the United Kingdom through investments in the sustainable economy URL : <https://www.lse.ac.uk/granthaminstitute/wp-content/uploads/2024/01/Boosting-growth-and-productivity-in-the-UK-through-investments-in-the-sustainable-economy.pdf>